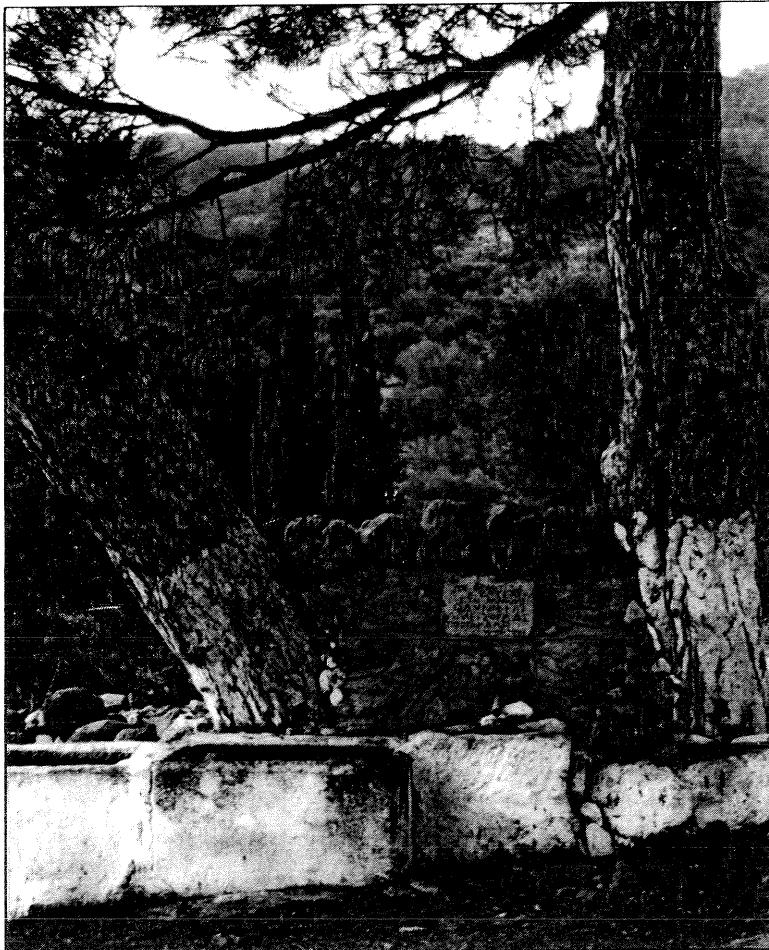

αντίλαλος ΤΗΣ ΒΡΙΣΑΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ ΛΕΣΒΟΥ
«ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ»

ΝΙΚΗΤΑΡΑ 8-10 1ος ΟΡΟΦΟΣ
106 78 Αθήνα

ΤΕΥΧΟΣ 18

1993

αντίλαλος ΤΗΣ ΒΡΙΣΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ ΛΕΣΒΟΥ
«Ο ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ»

ΤΕΥΧΟΣ 18

1993

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ-ΣΥΝΤΑΞΗΣ
Θ. ΝΙΚΕΛΛΗΣ
Κ. ΣΚΙΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
Εκδόσεις ΠΕΛΕΚΑΝΟΣ
Σόλωνος 114 - 1ος όροφος
ΤΗΛ.: 36.18.129 - 36.44.284

Υπεύθυνο σύμφωνα
με το νόμο
το Διοικητικό Συμβούλιο

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ «ΓΡΑΜΜΑ»
Ζ. Πηγής 31 - 106 81 Αθήνα
Τηλ.: 36.07.703 FAX: 36.28.938

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Το συκωτεμένο ανίκει στην Κοινότητά μας.....	1
Διαπιστώσεις - κρίσεις	1
Διάφορα σχόλια	3
Βατερά Λέσβου εν έτει 1993	5
Το πανηγύρι του Άπ Γιώργη	7
«Προεκλογική Απόσφαιρα» «Έκλογορύ- πανση.....	8
Η παραλία Βατερών Λέσβου με τη χρυσή άμμιο	9
Απολογισμός	10
Τα λιθόστρωτα της Λέσβου.....	12
Απ' αυτά που γράφει η ζωή	14
Το μπιγλέτ'	14
Ένα καινούριο φανάρι	15
Οι βρακάδες του χουριού μας του τριάντα	17
Το πιο ωραίο πλιοβασιλέμα του κόσμου.....	18
Νέα μέλη του συλλόγου	21
Επικίνδυος - Η Λουλουδιά	22
Κοινωνικά	23

Φωτογραφία εξωφυλλου:

Η τοποθεσία του Άπ Γιώργη με την παλιά
βρύση.

ΤΟ ΣΥΧΩΡΕΜΕΝΟ ΑΝΗΚΕΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΑΣ

Ο Δίκαιος αγώνας που έδωσε η Κοινότητά μας για την έκταση στο Συχωρεμένο αρχίζει να δικαιώνεται. Τον Σεπτέμβριο σύσσωμο το χωρίο μας παρέστη στην δίκη του Ειρηνοδικείου Πολιχνίτου για την υπόθεση της καταπατήσεως των εκτάσεων. Ο ενθουσιασμός και το σθένος των συγχωριανών ήταν αξεπέραστα. Δεν μπόρεσαν να μας αντιμετωπίσουν ούτε οι καλλίτεροι δικηγόροι των αντιδίκων. Άλλα και αυτοί νομίζω ότι την ημέρα αυτή δεν αιστάνθηκαν καλά βλέποντας ένα ολόκληρο χωρίο αντιμέτωπό τους. Βέβαια εκτελούσαν το δικηγορικό τους καθήκον, δεν μπορούσαν να κάνουν διαφορετικά. Το διαισθανήκαμε πλήρως,

άν και είχαν την ψευδαίσθηση ότι θα δικαστούμε, όπως διατυπάνιζαν στον Γλάτανο. Όλοι πρέπει να καταλάβουμε ότι το συμφέρον του χωριού μας είναι να γίνει κοινοτική έκταση, έτσι το χωρίο θα αποκτήσει περιουσία και δύναμη.

Πρέπει όπως τώρα παράλληλα με τους δικαστικούς αγώνες να υπάρξει και Πολιτική Βούληση για την αξιοποίηση των εκτάσεων.

Νομίζουμε ότι πάντα δύναται να στρατευτούμε όλοι με σποιοδήποτε μέσουν για την δικαίωση των αγώνων του χωριού μας.

το Δ.Σ.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ - ΚΡΙΣΕΙΣ

Ακόμα ένα καλοκαίρι πέρασε. Ακόμα ένα καλοκαίρι θα μείνει στις θύμησές μας. Κόσμος πολύς σε μια καταγάλανη θάλασσα, στη θάλασσα των Βατερών.

Η αλήθεια είναι ότι σε μας τους μεγαλύτερους ξενίζει λίγο η τόση κοσμοσυρροή. Θυμόμαστε τα χρόνια εκείνα που μόνοι μας στην απέραντη παραλία των Βατερών χαιρόμασταν τα πεντακάθαρα νερά τους.

Τώρα ξενοδοχεία, εστιατόρια, ντίσκο, κάμπινγκ προσφέρουν κοσμοπολίτικη ζωή. Είναι τα Βατερά μας το κόσμημα της Λέσβου, και μακάρι όλοι έτσι να τα έβλεπαν. Με μια σωστή ανάπτυξη με προοπτικές. Φοβούμαστε ότι αν δεν υπάρχει και από εμάς όλους τους Βρισαγώντες η φροντίδα, η προσπάθεια, το μεράκι τα Βατερά θα καταντήσουν η Λούτσα της Λέσβου.

Άλλα και το χωρίο μας. Το όμορφο παραδοσιακό χωρίο. Κι αυτό προσφέρει ομορφιές και αναμνήσεις. Ο γεροπλάτα-

νος, το έμβλημα του χωριού μας.

Άλλα ας μπούμε και στην πραγματικότητα. Στις διαπιστώσεις μας. Πράγματι η παραλία των Βατερών με την φροντίδα όλων και των καταστηματαρχών και της κοινότητας όπως μάθαμε ήταν σχετικά καθαρή. Οι σημαία η ελληνική δίπλα στις σημαίες της ΕΟΚ δίνουν πράγματι μια αίσθηση κοσμοπολίτικης πλαταζ. Άλλα και ο χώρος με τις ταμπέλες προσεγμένες και στην κατάλληλη θέση. Τα καταστήματα νομίζουμε πως άρχισαν να προσαρμόζονται στην πραγματικότητα. Φέτος σέρβις και τιμές αρκετά ικανοποιητικές. Τουλάχιστον δεν ακούστηκαν παράπονα.

Βέβαια υπάρχει κατά τις απογευματινές και βραδινές ώρες κάποια κυκλοφοριακή συμφόρηση. Κάτι είχε συμφωνηθεί για μονοδρόμιση τουλάχιστον κατά τις βραδινές ώρες.

Τα παραπάνω είναι διαπιστώσεις και δικές μας, αλλά και ξένων που για πρώτη

φορά ή και άλλες φορές έχουν επισκεφθεί τα Βατερά.

Αλλά και στο χωριό μας πράγματι υπήρχε μία σχετική καθαριότητα. Ας προσέξουν λίγο οι καταστηματάρχες του Πλατάνου. Ας προσέξουν λίγο την καθαριότητα της πλατείας, Χαρτιά και αποτούγαρα κοσμούσαν το χορό. Και αλήθεια, ωρτάμε κάθε αρμόδιο ποια λογική επιτρέπει κατά τους καλοκαιρινούς έστω μήνες ή τον Αύγουστο την διέλευση μέσα απ' το χωριό παντός είδους μεγάλων αυτοκινήτων; Και σε ποια λογική οι αυτοκινητάμαδες των τραπεζών καταλαμβάνουν με το έτσι θέλω την τόσο μικρή πλατεία του χωριού μας; Η παιδική χαρά, μια προσφορά του Συλλόγου της Αθήνας, υπό διάλυση. Λείπουν οι κούνιες, σπιασμένα κάγκελα και, το κυριότερο, κατάντησε χώρος σκουπιδιών. Νομίζουμε ότι είναι στην αρμοδιότητα της κοινότητας η αποκατάσταση των ζημιών, και προπαντώς η καθαριότητα του χωρού.

Η εκκλησία μας το στολίδι του χωριού. Πράγματι φέτος είχε μια άλλη όψη, μια όψη γιορτινή. Ο αναχρωματισμός της ήταν σωστός. Η συντήρηση των εικόνων υπέροχη. Άλλα έχουμε να κάνουμε και τις παρατηρήσεις μας για το νεκροταφείο. Αξιέπαινοι οι άνθρωποι ο Γιώργος Κικόρης και η γυναίκα του που έχουν κάνει σπίτι τους το νεκροταφείο. Θα θέλαμε όμως να ωρτήσουμε - και ας μην νομιστεί ότι είμαστε αιωνίως επικριτές, όπως ειπώθηκε - αλλά είναι απαράδεκτο σε έναν άνθρωπο που χάρισε το βιος του στην εκκλησία να μην του αρμόζει η τελευταία του κατοικία, ο τάφος του να είναι ανάλογος. Ούτε το όνομά του σωστά γραμμένο στο Σταυρό «ΣΤΕΛΟΣ ΓΙΩΡΓΑΝΤΗΣ» γράφει ο Σταυρός. Η φωτογραφία με επικρίσεις που προχθές μας στάλθηκε απ' το χωριό το μαρτυρεί.

Ας τα προσέχουμε αυτά, δεν προσδιδουμε σκοπιμότητα, θέλουμε να πιστεύουμε ότι είναι αμέλεια των αρμοδίων.

Είδαμε δυστυχώς τους τοίχους του Ελαιοτριβείου του Συνεταιρισμού γκρεμισμένους. Γιατί; 'Όχι μόνο είναι μια περιουσία του Συνεταιρισμού, αλλά και ένας χώρος ζωτικός για το χωριό μας. 'Ηταν το μελίσσι του χωριού. Το εργοστάσιο. Σήμερα γιατί τέτοια εγκατάλειψη; Δεν θα μπορούσε σε συνεργασία των φορέων να γίνει χώρος πολιτιστικών εκδηλώσεων; Χώρος αναψυκτηρίου; Ποιο απ' τα παιδιά μας γνωρίζει πώς έβγαινε και πώς βγαίνει το λάδι; Θα μπορούσε να ήταν το μουσείο ελιάς.

Ας μας συγχωρεθούν οι παρατηρήσεις μας. Δεν έχουμε πρόθεση να θίξουμε κανέναν, απλές διαπιστώσεις κάνουμε που νομίζουμε ότι ο καθένας θα μπορούσε καλοπροσάρτετα να κάνει. Και ας μην ξεχνάμε ότι από έλεγχο τιμών που κάναμε στα μαγαζιά του χωριού μας και στα μαγαζιά του Πολυχνίτου ή και της Μυτιλήνης - Super Market και άλλα - πάρα πολλά είδη είναι πολύ φθηνότερα έως και 10-15% στο χωριό. Ας δώσουμε το σύνθημα. Προτιμάτε την αγορά του χωριού μας! Τα χρήματα θα μείνουν στο χωριό μας, χρειάζεται την ανάπτυξη το χωριόμας.

Άλλα ας έρθουμε και στα «καθ' υμάς». Πράγματι, ο Σύλλογος Βρισαγωτών της Αθήνας δεν κατόρθωσε εφέτος να ανταποκριθεί στο πρόγραμμα που είχε καταρτίσει. Δεν ήταν αδυναμία, αλλά συγκυρία δυσάρεστων καταστάσεων, ήταν θέμα ψυχικής διάθεσης. 'Έχω από έναν χορό - το καθιερωμένο καλοκαιριάτικο χορό - που παρ' όλες τις ατέλειες και την αδιοργανωσιά του προσέφερε γλέντι μέχρι πρωίας, το πρόγραμμά μας διελάβανε εκδηλώσεις στα Βατερά με τους άλλους φορείς - Σύλλογο Ιππέων, Κοινότητα, καταστηματάρχες - καθώς επίσης και ένα καλοκαιριάτικο βράδυ στην παραλαία των Βατερών για την νεολαία μας. Ας ευχηθούμε του χρόνου να μπορέσουμε να πραγματοποιήσουμε τα παραπάνω όλοι μαζί.'

το Δ.Σ.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΣΧΟΛΙΑ

Αύγουστος Ο μήνας των Διακοπών αλλά και των Δυσκολιών

Έτσι καθώς τελειώνει ο Αύγουστος μας αφήνει ένα αίσθημα μελαγχολίας, γιατί όλοι ξαναγυρίζουμε στην καθημερινή ρουτίνα της πόλης, αφήνοντας πίσω μας την ηρεμία και την ομορφιά των ΒΑΤΕΡΩΝ ή κάποιας άλλης παραλίας. Πέρα όμως από το καθημερινό μας μπάνιο στη θάλασσα ή το βραδυνό μας ουζάκι στα καφενεδάκια ο Αύγουστος ο φετινός υπήρξε ένας μήνας βαρύς γενικά για τη χώρα μας.

Είδαμε αυτό το μήνα να καίγεται πάλι η Ελλάδα απ' άκρη σ' άκρη. Να καταστρέφονται τα δάση, τα οποία είναι αναγκαία λόγω της έλλειψης της βροχής.

Μετρήσαμε πολλούς νεκρούς στην άσφαλτο και διάφορες παγκόσμιες τραγωδίες και καταρρεύσεις, είτε λόγω οικονομικών δυσκολιών, είτε λόγω μεγάλης πλημμύρας.

Κάπου ο Έλληνας πρέπει να αισθάνεται χαμένος αυτή την εποχή μέσα στο λαβύρινθο του πολιτικού παιχνιδιού.

Πιστεύω δηλαδή ότι το φετινό καλοκαίρι δεν είχε το συρμό και τη ζωντάνια των προηγούμενων καλοκαιριών.

Τα μαγαζιά της παραλίας μας σχεδόν άδεια. Μόνο το (15 Αύγουστο)-Δεκαπενταύγουστο παρατηρήθηκε μια μεγάλη συρροή των ντόπιων, αλλά σε δέκα μέρες ερήμωσαν πάλι τα πάντα.

Ίσως η φετινή απομάκρυνση των συντοπιτών μας να οφείλεται αφ' ενός μεν στην κακοκαιρία του Αυγούστου, στα γνωστά μας «μελτέμια», αφ' ετέρου στην οικονομική δυσχέρεια που επικρατεί γενικά.

'Ενα φαινόμενο βέβαια που έδωσε μια διαφορετική νότα σ' αυτό το καλοκαίρι ήταν η «βροχή των Περσίδων». Χιλιάδες κόδμος στήθηκε στις παραλίες για να δει το σπουδαίο αυτό αστρολογικό φαινόμενο. Άλλα κι αυτό ήταν μηδαμινό, αν σκεφτούμε πόσο μεγάλος ντρόπος είχε γίνει...

Η μοναδική άξια λόγου κίνηση του νησιού μας οφείλεται φέτος στα μεγάλα τουριστικά «γκρουπ» που έφταναν απ' όλη την Ελλάδα για να προσκυνήσουν στο Μοναστήρι του Αγίου Ραφαήλ. Εννοείται ότι τα οικονομικά οφέλη ήταν, μεγάλα για όλο το νησί.

Μ' όλα αυτά λοιπόν τα γεγονότα άλλα ευχάριστα και άλλα δυσάρεστα πέρασε και ο φετινός Αύγουστος.

Ας ευχηθούμε ΚΑΛΟ ΧΕΙΜΩΝΑ και το ερχόμενο καλοκαίρι να είναι πιο ευχάριστο.

Καφαλούκου Κλεονίκη

ΕΝΑ ΑΚΟΜΑ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΠΕΡΑΣΕ

Από μια συγκυρία βρέθηκα Μάιο στο χωριό εφέτος και η γη ήταν όμορφη, ακόμα και τα αγριόχορτά της. Άλλα αυτό που μου άρεσε περισσότερο ήταν οι γειτονιές του χωριού. Χρόνια είχα να δω τόσο κόσμο να κάθεται ως αργά τη νύχτα και τι γέλια, τι χωρατά, τι ιστορίες να λένε. Έπειτα ήρθε ο Ιούνιος κι εξακολούθησαν οι γειτονιές να σφίζουν από ζωή αλλά προς το τέλος, ως τις αρχές Ιουλίου, δεν είχαν μείνει παρά λίγες οικογένειες. Οι περισσότερες έφυγαν στα Βατερά να παραθερίσουν. Η ίδια εικόνα δηλαδή που βλέπουμε τα καλοκαίρια, όταν κατεβαίνουμε απ' την Αθήνα. Κλειστά παράθυρα, κλειδωμένες πόρτες

κι ερημιά! 'Όλη η ζωή, όλη η κίνηση μεταφέρεται στα Βατερά.

Αυτό βέβαια γίνεται χρόνια τώρα, δεν είναι τίποτε καινούριο, αλλά της Παναγίας τουλάχιστον όλοι από τα Βατερά ανέβαιναν για να γιορτάσουν στο χωριό. Εφέτος όμως, όπως και πέρυσι, ούτε της Παναγίας δεν ανέβηκαν και όπως, δεν έπαιξε και καμιά μουσική, δεν έλεγε τίποτε το χωριό, μέρα που ήταν. Μα δεν έπαιξε και όλο το κατακαλόκαιρο μουσική εκτός από το χορό του Συλλόγου. Τι γίνεται; 'Ελλειψη χρημάτων, έλλειψη διάθεσης; Κι όμως, και σε πιο δύσκολους καιρούς ο κόσμος διασκέδαζε κάτω από τον Πλάτανο και το όνειρο κάθε ξενιτεμένου ήταν να βρεθεί σ'ένα γλέντι στο χωριό, να νιώσει πως είναι στο δικό του τόπο, πως ορίζει κάτι απ' αυτό το χώρο όπου λίγο πολύ όλοι είναι συγγενείς και φίλοι.

Μήπως λοιπόν αλλάξαμε γούστα ή όλλαξε η ίδια η μουσική με τα ηχεία στη διαπασών που σε ξεκουφαίνουν, με το χορό που πρέπει να πάρεις αριθμό για να χορέψεις, λες κι είσαι σε ιατρείο του ΙΚΑ, με τα τραγούδια που επαναλαμβάνονται τα ίδια δέκα δεκαπέντε όλο το βράδυ; Τι χρειάζεται τέτοια ένταση του ήχου που σε κάνει και φεύγεις μ' ένα κεφάλι καζάνι; Μήπως είναι οι πλατείες του χωριού γήπεδα συναυλιών, το Σπόρτινγκ ή του Καραϊσκάκη να πούμε και χρειάζεται ν' ακούγεται η μουσική σε μεγάλη απόσταση;

Τι απ' όλα αυτά ή τι άλλο τέλος πάντων μας κάνει αδιάφορους και ξένους στα γλέντια του χωριού, μας κλέβει λίγο λίγο τη μαγεία του καλοκαιριού;

Νομίζω θά 'πρεπει τουλάχιστον να ζητήσουμε, να απαιτήσουμε από τους μουσικούς να χαμηλώνουν τα ηχεία, κι ας ακούγεται και κανένα φάλτσο. Το χωριό έχει τη δική του ζεστασιά, μιλάει στις καρδιές μας. Ας μην τ' αφήνουμε στο έλεος του καθενός, ας μην το πάμε «πονάει κεφάλι κόβει κεφάλι».

Βαρβάρα Σκιά

Βατερά και αυγουστιάτικο φεγγάρι

Οι νύχτες με φεγγαρόφωτο στα Βατερά είναι μοναδικής ομορφιάς. Πριν ακόμα προλάβει να απλωθεί το σκοτάδι, κι ενώ η δύση έχει αφήσει τα μαγευτικά της χρώματα από το πυρόξανθο πορτοκαλί ως τα πιο αχνά μενεξελιά στις οροσειρές των λόφων και στο ακρωτήρι του Αγίου Φωκά ένα εκπληκτικό φεγγάρι με τα χρώματα της φωτιάς σκάει μύτη πίσω από το Λογαρά, το Πλωμαρίτικο βουνό, και βιαστικά ανεβαίνει για να γεμίσει ο κόσμος θαύματα. Κι ενώ τα χρώματα της δύσης σιγά σιγά χάνονται καθώς η νύχτα προχωρά, ένα ασήμι απλώνεται παντού, από τη θάλασσα, που νωχελικά δέχεται το ακριβό σκέπιασμα του φεγγαριού, ως την κορυφή του Αη Λιά και τους γύρω λόφους κι από τον κάμπο ως τα Μονοδέντρια κι όσο που φτάνει το μάτι του ανθρώπου.

Αυτό το απαράμιλλο φως, εκείνη η γαλήνη που αποπνέει, άθελα μας φέρνει στο νου τα λόγια του ποιητή.

«'Ομορφος κόσμος μαγικός αγγελικά πλασμένος».

Στοχαστικά βυθιστήκαμε στην παρουσία του εκείνες τις ζεστές καλοκαιριάτικες νύχτες.

Βαρβάρα Σκιά

ΒΑΤΕΡΑ ΛΕΣΒΟΥ ΕΝ ΕΤΕΙ 1993

Βατερά! Λέξη μαγική για όλους τους Βρισαγώτες. 'Οπου και αν πας, όπου και αν συναντήσεις Βρισαγώτη, δεν θα παραλείψει να σου ζητήσει να του μιλήσεις για τα Βατερά, «είχε κόσμο φέτος το καλοκαίρι; πότε πάσαν τα μελτέμια; η θάλασσα άραγε εξακολουθεί να παραμένει το ίδιο διάφανη και πεντακάθαρη; και ο στρατός πότε επιπέλους θα φύγει;». Και πού να προσπαθείς να δώσεις μια απάντηση που θα ικανοποιεί όλους και όλα. Και όμως το ξέρεις πως κάτι τέτοιο δεν γίνεται, ή ακόμα και αν συμβεί εσύ δεν θα αισθάνεσαι καλά. Θα νοιώθεις πως έχεις προδώσει όλα τα όνειρά σου, πως τσαλαπάτησες την βαθύτερη ανθρώπινη συνείδησή σου. Απ' την άλλη όμως το ξέρεις εξίσου καλά, πως απ' τα χείλη σου κρέμονται οι άνθρωποι εκείνοι, προσμένοντας να ακούσουν ένα ευχαριστικό για τον τόπο τους, για να γλυκάνει κάπως το γέλιο το πολβασσανισμένο πρόσωπό τους, απ' το άγχος, το βρώμικο αέρα, τις σκληρές συνθήκες διαβίωσης, μέσα στις πολύβουες πόλεις της σημερινής Ελλάδας. Δεν μπορείς να τους αποκαλύψεις την αλήθεια, καθάρια και διάφανη όπως η θάλασσα των Βατερών.

Καθισμένη, ένα βράδυ του περσινού καλοκαιριού, στην αμμουδιά των Βατερών, ακούωντας γέρο-βαρκάρη να μου λέει με μια φωνή κουρασμένη απ' το καθημερινό κάμπτο και όμως ταυτόχρονα στεντόρεια και δυνατή (έτσι, σαν αντίδραση στους νόμους της φύσης) «αχ κόρη μου ετούτα όλα που βλέπεις ένα γύρω, ήταν μια φορά και έναν καιρό ερημότοπος, μόνο άμμος και θάλασσα, και οι βαρκάρηδες να ξεψαρώνουν τα ψάρια απ' τα δίχτια ή να μερεμετίζουν τις βάρκες τους». Αρχικά νόμισα, επηρεασμένη απ' το βαθύτερο χάσμα των ανθρώπινων γενεών, πως όλα αυτά που μού 'λεγε ήταν υπερβολικά. Και όμως,

μια συστηματική ανάγνωση του βιβλίου του αείμνηστου χωριανού μας Κώστα Α. Τσέλεκα καθώς και διάφορες συζητήσεις με ορισμένα πρόσωπα περασμένης πια ηλικίας, μ' έπεισαν πως αυτή είναι η αλήθεια και αναλογίστηκα, με κάποια πικρία, η αλήθεια είναι αυτή, πώς φτάσαμε στη σημερινή κατάσταση.

Αρχικά τα Βατερά ήταν μια τοποθεσία νότια της Βρίσας και η βλάστησή τους αποτελούνταν από πεύκα και θυμάρια που σε συνδυασμό με την θάλασσα, την απέραντη ακρογιαλία τους, την πεντακάθαρη αμμουδιά τους με τα λιτρίδια και τον άμμο δημιουργόδαν έναν μαγευτικό φυσικό συνδυασμό. Και έτσι εξακολουθούν να είναι και σήμερα. Μόνο που έχει αλλάξει πια η νοοτροπία των ανθρώπων. Η ανάπτυξη των Βατερών άρχισε κυρίως με την εμφάνιση των κυνηγών, από άλλα μέρη της Μυτιλήνης αλλά και με την ανάπτυξη του τοπικού εμπορίου μεταξύ Βατερών και Πλωμαρίου. Σιγά-σιγά άρχισαν να χτίζονται καφενεία, καμίνια, σπίτια με κήπους αμπέλια και συκιές. Στον πόλεμο του '40 το εμπορικό δαιμόνιο των Μυτιληνιών έδρασε και πάλι μέσω των Βατερών, έστελναν λάδια στην υπόλοιπη Ελλάδα και αγόραζαν από 'κει στάρι, ζάχαρη και ό,τι άλλο τους χρειαζόταν για να μπορέσουν να επιβιώσουν. Οι Γερμανοί τους είχαν πάρει είδηση και δεν ήταν λίγες οι φορές που η καταδίωξη κυνηγούσε το «Βαρβάρα», το θρυλικό πια καράβι που εκτελούσε τη γραμμή Βατερά-Αμμουδιανή. Μετά τον πόλεμο, η ανάπτυξη των Βατερών υπήρξε ραγδαία. 'Όλο και περισσότεροι κατέβαιναν για να παραθερίσουν. Και από κει που τόχαν ντροπή να κατοικούν στα Βατερά, τώρα έγινε τιμή τους και καμάρι τους. 'Αρχισε ο συναγωνισμός για το ποιος θα χτίσει το ομορφότερο και το ψηλότερο σπίτι, ποιος θα κατέβει πρώτος για το

καλοκαίρι και ποιος θα ανέβει τελευταίος για το χειμώνα (τώρα μάλιστα, πολλοί μένουν εκεί και το χειμώνα).

Μαζί με τους ανθρώπους στα Βατερά ήρθαν και τα αγαθά του πολιτισμού ήτοι φως, νερό, τηλέφωνο (όπως έχουμε μάθει να τα λέμε τώρα). Και εκεί ακριβώς έγινε το κακό: δεν χρησιμοποιήθηκαν για μια λογική και ισορροπημένη ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής, αλλά ο πολιτισμός και η καταστροφική μανία του εύκολου πλουτισμού μας συνεπήρε και άρχισαν τα Βατερά να μεταμορφώνονται σε σύγχρονο τουριστικό θέρετρο, χάνοντας έτσι ένα μέρος απ' τη γραφικότητά τους. Οι ήχοι των ντεσιμπέλ σε ξεκουφαίνουν, τα νησιώτικα τραγούδια απ' το κασετόφωνο "στη διαπασών, πίτσες και σουβλάκια έναντι της παραδοσιακής κακαβίας και του κρασάτου χταποδιού, σκοτωμός για το ποιος θα φτιάξει ομορφότερο το σπίτι του με μάρμαρα και υπερσύγχρονα κλιματιστικά μηχανήματα (μέχρι ακόμα και στο εκκλησάκι του Αγίου Ευσταθίου τοποθετήθηκαν μάρμαρα - και έτσι αποκόπηκε απ' το περιβάλλον του). Καλός ο πολιτισμός, καλή και η ανάπτυξη, αλλά μέχρι ενός ορισμένου σημείου, μέχρι που να υπηρετούν τον άνθρωπο, και όχι ο άνθρωπος να τα υπηρετεί. Το να αντιστέκεται κανές στην ανάπτυξη είναι καθαρή αυτοκτονία σαν να θέλεις να περάσει ένα ποτάμι, και πηγαίνεις αντίθετα προς το ρεύμα του ποταμού. Το ίδιο όμως αυτοκτονία είναι και η άλογη αποδοχή της, μιας και ο άνθρωπος πάνει να είναι το τελειότερο δημιούργημα του Δημιουργού και γίνεται μια τεχνητή απομίμηση.

Και όμως, υπάρχει λύση. Η διοργάνωση φεστιβάλ με τοπικούς χορούς και ενδυμασίες, τα λαϊκά γλέντια, ένας κάποιος έλεγχος στην δόμηση, κάποιες απαραίτητες συστάσεις στους καταστηματάρχες για βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και ταυτόχρονη «λογίκεψη» των τιμών (μιας και μόνο έτσι θα μπορέσουμε να «χτυπήσουμε» τουριστικά

τον Μόλυβο και την Ερεσσό), περισσότερη καθαριότητα των δρόμων και της παραλίας, διαφημιστική καμπάνια σε αεροδρόμια και λιμάνια της υπόλοιπης χώρας, και πάνω απ' όλα προβολή της τοπικής ιδιαιτερότητάς μας. Λύσεις υπάρχουν, αρκεί να προσπαθήσουμε και να πιστέψουμε στην επιτυχία μας. «Πρέπει νά' μαστε άνθρωποι και να τα μπορούμε όλα» όπως έλεγε και κάποιος συγχωριανός μου.

Ειρήνη Α. Αναγνώστου

Υ.Γ. Δεν σκοπεύω με τούτο το κείμενο να θίξω κανέναν, απλά διαπιστώνω μια υπάρχουσα πραγματικότητα, και προσφέρω και εγώ, σαν ένα ελάχιστο λιθαράκι στην προσπάθεια για ανάπτυξη των Βατερών, τις δικές μου προτάσεις.

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΟΥ ΑΗ ΓΙΩΡΓΗ

Πόσες αναμνήσεις δεν φέρνει, σε μας τουλάχιστον τους μεγαλύτερους, το εξωκλήσι τ' Αγίου Γιώργη «Του δικού μας Αϊ Γιώργη». Κάθε πρωτομαγιά με τις «καστανιές» στα χέρια γεμάτες με τα «γιαπράτσια», τους κεφτέδες και το καθιερωμένο ριζόγαλο, άλλοι με τα πόδια άλλοι με τα στολισμένα γαϊδουράκια - με τα καλά πευκέλια - μαθητιούδια τραβάγαμε για να γιορτάσουμε τον ερχομό του Μάη, της άνοιξης, στον αγαπημένο μας χώρο. Του Αη Γιώργη, κάτω απ' τα πεύκα της ελιάς. Άλλα και ποιοι θα πιάσουν τον πιο καλό χώρο κάτω από τον θεόρατο πρίνο που πάει τέλειωσε κι αυτός.

Τι τραγούδια, τι γλέντια τι ξεφαντώματα ποιος θα κάνει το καλύτερο μαγιάτικο στεφάνι αλλά και το δυνατότερο «ΤΛΑΠ». Και το απόγευμα τριάδες μπαίναμε απ' τη Πλαναγιούδια τροπαιοφόροι νικητές της Άνοιξης. Τραγούδια «ο Μάης μας έφτασε...» κ.τ.λ. Στεφάνια στα κεφάλια, λουλούδια στα χέρια, και η καστανιά κρεμασμένη στα γαϊδουράκια για τ' Χρον. Σιγά σιγά κάνει ξεχαστεί και η Πρωτομαγιά, ξεχάστηκε και το εκκλησάκι τ' Αη Γιωργιού.

Εδώ και μερικά χρόνια, με πρωτοβουλία του δασκάλου Κώστα Τσέλεκα και συμβολή του φίλου Γιώργου Μανώλα και άλλων συγχωριανών ανακαινίσθηκε το εκκλησάκι. Μπήκαν καινούρια δένδρα, έφερε το νερό ο δάσκαλος, ταπεινοί καλοκαιράτικοι προσκυνητές οι Βρισαγώτες της Αθήνας. Μai νa! Νέα παιδιά του χωριού μας έφτιαξαν τον Σύλλογο ιππέων Βρίσας ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Τους αξίζει έπαινος γιατί, ας μην κρυβόμαστε, με τα ήθη και έθιμά μας μπορούμε να κρατηθούμε σ' αυτόν τον τόπο. Παλιό έθιμο του χωριού μας. Τα παλικάρια με άλογα και μουλάρια με τα πέκέλια, τα τσινούρια - ποιος θα στολίσει πιο καλά το δικό του ζώο - μετά στην λειτουργία αφού έτρωγαν, έπιναν και γλεντούσαν έφτα-

ναν στο χωριό για να κεραστούν καβαλάρηδες στα σπίτια και καφενεία.

Έτσι έγινε και φέτος. Ο σύλλογος Ιππέων Αγίος Γεώργιος, οργάνωσε απ' τα μέλη του, το πρόγραμμα.

Επαύριο του Πάσχα. Μόλις χτύπησε η καμπάνα για την Δευτερανάσταση έβγαλαν με μουσική το «Δαμάλ» βόλτα στο χωριό. Ένα μοσχάρι 100 περίπου κιλών προσφορά του Συλλόγου και συγχωριανών. Αφού το περιέφεραν μέσα στο χωριό, το βράδυ το έσφαξαν.

Πρώι πρώι οι οργανωτές έφτασαν στο χώρο του Αη Γιώργη. Με καζάνια βυτία νερό για να μαγειρέψουν το Δαμάλ με την μανέστρα. 100 κιλά κράσι και 25 κιλά μανέστρα. Αρχιμαγείρισσα η Μαρία Κατσιγίνη-Καραθίσκου και άλλες γυναίκες του χωριού.

Το αποτέλεσμα άριστο. Ένα φαγητό που δεν το βρίσκεις ούτε στα καλύτερα «εστιατόρια». Μετά τη λειτουργία λίγος συνωστισμός στα καζάνια. Είχε και αυτό τη χάρη του. Μια, δυο κουταλιές στο κάθε πιάτο. Χορός, τραγούδι και ξεφάντωμα κάτω απ' τα πεύκα και τις ελιές. Γυναίκες του χωριού με την παραδοσιακή βράκα έστησαν χορό με τουμπελέκι. Τα ΑΛΟΓΑ ΧΑΡΜΑ ΟΦΘΑΛΜΩΝ.

Το απόγευμα το γλέντι στήθηκε στον Πλάτανο μέχρι το πρώι. Με πλούσια δώρα στην λαχειοφόρο αγορά. Με χορό και περάσματα, με κέφι πολύ γιορτάστηκε και φέτος η Γιορτή του Αη Γιώργη. Ας είναι καλά οι διοργανωτές και όλοι όσοι συνέβαλλαν αλλά και συμμετείχαν στο πανηγύρι.

Θα ήθελα να προτείνω στον σύλλογο «Ιππέων»: Ας υιοθετήσουν το χώρο του Αη Γιώργη. Να φωνάξουν τα πεζούλια. Ας καθαρίσουν το χώρο, κι αν είναι δυνατόν να τοποθετήσουν πάγκους και παγκάκια κάτω απ' τα πεύκα για μια μόνιμη εγκατάσταση για μια καθιέρωση της Γιορτής.

Στ. Παρασκευάς

«Προεκλογική Ατμόσφαιρα» «Εκλογορρύπανση»

Δεν προλάβαμε, φίλοι μου, να συνέλθουμε από τις καλοκαιρινές μας διακοπές και τις ταξιδιωτικές ταλαιπωρίες και ξαφνικά βρεθήκαμε μπροστά στη τελική ευθεία των εκλογών. Και ναι μεν, σκεφτόμασταν, πάλι την ταλαιπωρία μας, αλλά και να αφήσουμε τη τύχη του χωριού μας στα χέρια οποιουδήποτε πολιτικού, δεν μας άφηνε η συνείδησή μας και η αγάπη μας για το χωριό.

Δεν πρέπει να εγκαταλείψουμε ποτέ το τόπο μας. Πρέπει όλοι αν συμβάλλουμε, με οποιοδήποτε τρόπο μπορεί ο καθένας. Σκεφτόμαστε πως «η ψήφος» του καθενός μας είναι ένα ακόμα πετραδάκι για τη σωστή οικοδόμηση της πολιτείας μας και κατά συνέπεια του χωριού μας και κάθε τόπου, μικρού ή μεγάλου.

Άλλαξε λοιπόν ξαφνικά η ατμόσφαιρα στις πόλεις στα χωριά και φυσικά και στο δικό μας χωριό. Απομέναν λίγες μέρες, κατά τις οποίες οι υποψήφιοι και τα κόμματα ως σύνολο θα τα «έδιναν όλα» στην προσπάθεια εκλογής.

Βλέπαμε αυτές τις μέρες παντού αφίσες κολλημένες, πανό αναρτημένα όπου μπορούν να αναρτηθούν και φέγγ-βολάν πεταμένα παντού. Κόσμος πολύς έχει μαζευτεί την τελευταία εβδομάδα στο «Πλάτανό μας», φωνές, συζητήσεις και μικροκαυγάδες ακούγονταν...

Ακούγονταν διάφορες υποσχέσεις και πολλές αντιδράσεις. Αντηχούσαν οι ομιλίες των εκπροσώπων του κάθε κόμματος. Το κλίμα γενικά έντονο, όπως κάθε προεκλογική περίοδο.

Οι γεροντότεροι διηγούνταν τις εμπειρίες τους από την εκάστοτε κυβέρνηση που έχει περάσει κατά καιρούς και υπήρχαν αμφιτολαντεύσεις. Ακούγονταν και διάφορα συνθήματα από κάθε τοπική οργάνωση. Ο ένας προσπαθούσε να πείσει τον άλλον, με κάθε τρόπο.

Όμως το βράδυ του Σαββάτου τελειώσαν όλα αυτά. Τα φώτα χαμηλώνουν, τα καφενεία κλείσαν νωρίς και μόνο μικρές παρέες κάθονταν στον Γλάτανο για τεκμηριώσεις και «πιθανά» αποτελέσματα.

Στις 11 λοιπόν του Οκτώβρη, όλα αυτά χάθηκαν. Με τα αποτελέσματα των εκλογών στο σόμα του καθενός άρχισε ο δρόμος για την επιστροφή στην πόλη. Έμειναν μόνο οι μόνιμοι κάτοικοι του χωριού μας, να αναπολούν αυτές τις μέρες και να περιμένουν, αν θα τους θυμηθεί τώρα κάποιος απ' αυτούς που ξεσήκωναν τις πλατείες με «μεγάλα λόγια» και πολλές «υποσχέσεις».

Θα περιμένουν να γίνει κάποιο έργο στο χωριό τους και κάποια εκδήλωση για να ζωντανέψουν λίγο και να αισιοδοξήσουν για το μέλλον.

Θα μείνουν και οι μισοσχισμένες αφίσες των κομμάτων και τα συνθήματα στους τοίχους. Κάτι που δεν ωφελεί σε τίποτα, παρά μόνο ρυπαίνει το κάθε τόπο και γίνεται επικίνδυνο καμιά φορά για την ίδια τη ζωή μας. Όμως κάποια στιγμή πρέπει να πεισθούν οι υπεύθυνοι όλων των κομμάτων ότι «η ψήφος» μας είναι προϊόν σκέψης. Ότι δεν ψηφίζουμε τον τάδε υποψήφιο γιατί μας αρέσει η φάτσα του στην αφίσα. Ότι δεν ψηφίζουμε το τάδε κόμμα γιατί μας άρεσε το σύνθημα που είδαμε πηγαίνοντας να ψηφίσουμε γραμμένο στον τοίχο ή σε πανό. Και για να πεισθούν πρέπει να αποδείχνουμε ότι είμαστε σκεπτόμενοι πολίτες, ψηφίζοντας ο καθένας από μόνος τους για το καλό όλων.

Θα ήταν βέβαια σωστό για να αποφύγουμε την κάθε είδους ρύπανση του περιβάλλοντος από τα απομεινάρια των εκλογών, όλα τα κόμματα να φροντίσουν μετά τις εκλογές να μαζέψουν τα πανό και τις αφίσες από τους δρόμους. Έτσι, σαν ένα δείγμα ευαισθησίας και σεβασμού στους ψηφοφόρους τους.

Καφαλούκου Κλεονίκη.

Η ΠΑΡΑΛΙΑ ΒΑΤΕΡΩΝ ΛΕΣΒΟΥ ΜΕ ΤΗ ΧΡΥΣΗ ΑΜΜΟ

Πριν αποφασίσετε πού θα περάσετε τις καλοκαιρινές σας διακοπές ρίξτε μια ματιά στο χάρτη της Μυτιλήνης και το βλέμμα σας στο νοτιότερο σημείο του νησιού. Υπάρχει ένας οικισμός που βρίσκεται ανατολικά του κόλπου Καλλονής και δυτικά του Πλωμαρίου και ονομάζεται Βατερά.

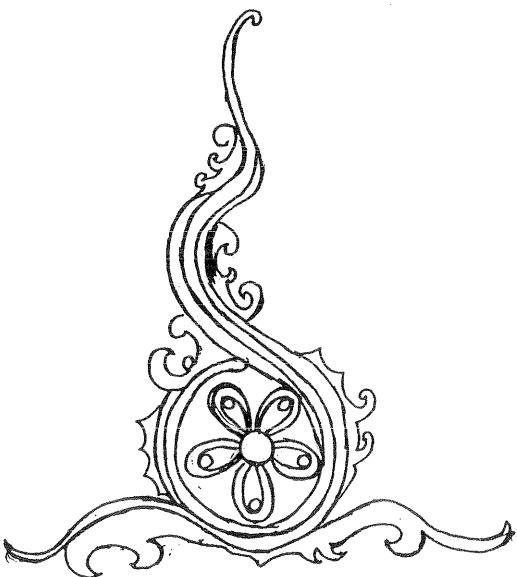
Εάν δεν έχετε επισκεφθή την περιοχή, σας δίνεται φέτος η ευκαιρία να την επισκεφθείτε και οι διακοπές σας θα μείνουν όνειρο. Τα Βατερά είναι το επίνειον του χωριού Βρίσα και είναι η περιοχή με την ωραία ακρογιαλιά και την καθαρή θάλασσα. Απέχουν 52 χιλιόμετρα από την πρωτεύουσα του νησιού την Μυτιλήνη και βρίσκονται, όπως αναφέραμε, στο νοτιοανατολικό τμήμα του νησιού, ιδιαίτερος τόπος για ξεκούραση αλλά και για έντονη ζωή για αυτούς που συνδυάζουν διακοπές και περιπέτεια. Τα Βατερά συγκεντρώνουν το καλοκαΐρι πολλούς παραθεριστάς ντόπιους και ξένους, που έρχονται για να απολαύσουν την απέραντη παραλία, μήκος 10 χιλιομέτρων, με τη χρυσή αμμουδιά, και να βουτήξουν στα καταγάλανα και καθαρά νερά των Βατερών. Άλλα δεν είναι μόνο αυτό. Η περιοχή προσφέρεται ακόμη και για υγκερινή ζωή, διασκέδαση και ξενοισιά, ψαροταβέρνες, κυριολεκτικά πάνω στο κύμα, με φρέσκο ψάρι κάθε κατηγορίας, ταβέρνες με εκλεκτά φαγητά, επίσης χταποδάκι στα κάρβουνα με το καραφάκι του Μυτιληνιού ούζου.

Καφετέριες για νέους και για νέες και μουσική με θέα την θάλασσα. Και για τις μεταμεσονύκτιες ώρες ΝΤΙΣΚΟ για ξεφάντωμα μέχρι πρωίας. Ακόμη τουριστικό γραφείο διοργανώνει καθημερινές εκδρομές με βαπτοράκι για το Πλωμάρι και επίσκεψη στον Άγιο Ισίδωρο και στο

ακρωτήρι του Αγίου Φωκά για να δείτε από κοντά τα ερείπια του ναού του Διονύσου και να απολαύσετε ένα μαγευτικό ηλιοβασίλεμα. Η περιοχή διαθέτει μεγάλες και πολυτελείς ξενοδοχειακές μονάδες αλλά και ενοικιαζόμενα δωμάτια και γκαρσονιέρες. Γράφω μερικά από αυτά. 1) Ειρήνη, το πιο ωραίο ξενοδοχείο των Βατερών 2) Χρυσή Ακτή 3) Αρίων 4) Όμηρος 5) Νεράιδα 6) Ιππόκαμπος. Ενοικιαζόμενα δωμάτια και γκαρσονιέρες: Γ. Ζούρος, Ελευθέριος Βουδούρης γκαρσονιέρες, Βάιος γκαρσονιέρες και άλλα πολλά. Επίσης μπορείτε να επισκεφθείτε και το διπλανό χωριό, την Βρίσα, και να απολαύσετε το πρωινό σας καφεδάκι κάτω απ' το γερο-Πλάτανο της πλατείας ή να ανηφορίσετε ως την Εκκλησία Ζωοδόχου Πηγή για να δείτε το ξυλόγλυπτο τέμπλο της και να θαυμάσετε την αρχιτεκτονική του ναού. Οι κάποιοι του χωριού Βρίσας που παραθερίζουν μόνιμα στην περιοχή θα σας φιλοξενήσουν και θα σας προσφέρουν οποιαδήποτε εξηπρέπηση προκειμένου να μείνετε ευχαριστημένοι. Μη λησμονήσετε ακόμα να κάνετε τους απογευματινούς σας περιπάτους μέσα στα δένδρα για να χαρέτε τη φυσική ομορφιά του τοπίου και να ακούσετε την ανάσα των πεύκων. Μπορείτε επίσης να αγοράσετε είδη παραδοσιακής κεραμικής φτιαγμένα με το χέρι με μεράκι και γούστο από την τεχνίτρα κύρια Μυρσίνη Χαχαδάκη, που είναι συγχρόνως και λαϊκή ζωγράφος. Σας συνιστούμε ανεπιφύλακτα μια ημερήσια εκδρομή στο γραφικό Εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου μέσα στα πεύκα για να θαυμάσετε και να χορτάσετε το μάτι σας απεραντοσύνη του γαλάζιου της θάλασσας, του πράσινου των πεύκων, και τα ωραία ελαιόδενδρα. Υπάρχουν και άλλες χαρές για να απολαύσετε και είμαστε βέβαιοι ότι θα μας έλθετε και το ερχόμενο καλοκαΐρι. Είναι όμως απαραίτητο να κλείσετε εγκαίρως θέσεις, τόσο στα συγκοινωνιακά μέσα όσο και στα

ξενοδοχεία, γιατί υπάρχει μεγάλη ζήτηση. Υπάρχουν πολλά αεροπορικά δρομολόγια από Αθήνα για Μυτιλήνη. Άλλα όσοι θα πάρετε μαζί και το αυτοκίνητό σας, πρέπει να ταξιδέψετε με ένα από τα πλοία της γραμμής, Σαπφώ, Όμηρος, Αλκαίος Άγ. Ραφαήλ, Μυτιλήνη. Αυτά τα πέντε πλοία είναι πλοία του νησιού. Το ταξίδι είναι περίπου 10-12 ώρες. Στην συνέχεια για να πάτε στα Βατερά ή θα πρέπει να πάρετε το λεωφορείο του ΚΤΕΛ ή ταξί. Αυτό που υπόσχονται τα Βατερά στον τουρίστα, μας λέει ο κ. Γιώργος Μανώλας είναι οι ήρεμες διακοπές. Βατερά ίσον ήλιος, αμμουδιά, θάλασσα καθαρή, ξεκούραση, ομορφιά. Τι άλλο να ζητήσει κανείς. Οι Βατεριανοί σας περιμένουν για να περάσετε μαζί τους το φετεινό καλοκαίρι και δεν θα χάσετε. Για κάθε αμφιβολία μπορείτε να επικοινωνήσετε με τον κ. Γιώργο Μανώλα στο τηλέφωνο 0252-61226. Είναι ο άνθρωπος των Δημοσίων Σχέσεων και ενδιαφέρεται για την τουριστική πρόσδοτης περιοχής Βρίσας-Βατερών. Θα κατατοπισθείτε πλήρως.

Πρόθυμος
Γιώργος Μανώλας

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Θυμάμαι με θλίψη την ημέρα που εγκατέλειψα το χωριό μου για να ζήσω στη μεγάλη πολιτεία. Από μέρες τα ρουχά μου είχαν διπλωθεί στο μπαούλο κι εγώ ένιωθα χαμένη, λες κι όλες αυτές οι ετοιμασίες να μην αφορούσαν εμένα. Γιατί έφευγα; Γιατί άφηνα το χωριό μου που το αγαπούσα; Τι ήταν εκείνο το φευγιό που μας είχε όλους πιάσει; Μια ζωή καλύτερη, άκουγες απ' ολονών τα στόματα. Άλλα γιατί δεν προσπαθούσαμε να τη φτιάξουμε καλύτερη στον τόπο που γεννηθήκαμε, τη στιγμή μάλιστα που είχαμε το χάρισμα να ζούμε σ' ένα τόσο όμορφο νησί;

Αν κάτι χαίρομαι τώρα στους νέους είναι που εκδηλώνονται, ότι έχουν να πουν το λεν στα ίσια. Εμείς περιμέναμε τι θα πουν οι μεγάλοι. Δε μιλούσαμε, δεν παίρναμε πρωτοβουλία για τον εαυτό μας, για το τι θα γίνει αυτή η έρμη η ζωή μας, ποιο θα είναι το κόστος. Ήταν οι μεγάλοι που βοήθησαν τα νέα παιδιά να φύγουν, να γλίτωσουν, όπως έλεγαν. Και κείνα, που μια ζωή έβλεπαν τους άντρες να φτύνουν τις παλάμες τους και να χτυπούν τον κασμά, πίστεψαν πως έτσι θα είναι. Και γλίτωσαν από τις αγροτικές δουλειές, που πράγματι ήταν σκληρές, αλλά αυτό ήταν αρκετό για να φύγεις από το σπίτι σου, από τους δικούς σου ανθρώπους, απ' όλα εκείνα που χάιδεψες με το βλέμμα σου, αγάπησες με την καρδιά σου;

Πόσο ακριβά πληρώθηκε αυτή η ξεκούραση, όταν είχαν στοιχειώσει στις καρδιές μας τόσα βιώματα! Ο χωρισμός, η ξενιτιά με τα βάσανά της, όπως τα τραγουδούσαμε σ' εκείνα τα δίστιχα που ακούγαμε από παλιά, πόση παγωνιά μας έκαναν να νιώθουμε μπροστά στο άγνωστο που μας περίμενε. Ισως τώρα να μην είνα πολύ ξενιτιά η Αθήνα με τα σύγχρονα μέσα μεταφοράς, με τα τηλέφωνα, με

τα μαζικά μέσα επικοινωνίας. Μα τότε που έλειπαν όλα αυτά, ήταν ξενιτιά. Μόνο με τα γράμματα ερχόμαστε σ' επαφή, με κείνο το «Υγείαν έχομεν, το ίδιο ποθούμε και διά εσάς» ή το άλλο «Έλαβον τήν επιστολήν σας και χάρηκα διά την καλήν σας υγείαν» και κάτω-κάτω, ύστερα από τους πολλούς χαιρετισμούς, το δίστιχο για την επιβεβαίωση:

Ο ξένος μες στην ξενιτιά
πρέπει να βάζει μάυρα
για να ταιριάζει η φορεσιά
με της καρδιάς τη λαύρα.

Κι ερχόταν η απάντηση:

Στην ξενιτιά που βρίσκεσαι
θαρρείς δε σε θυμούμαι;
Τα δάκρυα προσκέφαλο
τα βάζω και κοιμούμαι.

Τώρα γιατί τα γράφω όλα αυτά; Μα κάποτε ο άνθρωπος πρέπει να κάνει τον απολογισμό του, όσο σκληρός κι αν είναι. Ακόμη να παίρνει και την ευθύνη. Και την ευθύνη ποιος την αναλαμβάνει; 'Όχι βέβαια οι νέοι, αλλά οι μεγάλοι, που κουμαντάριζαν τη ζωή των παιδιών τους και τα έστελναν στη ξενιτιά. Ποιοι; Αυτοί οι άνθρωποι οι κουρασμένοι, οι κακοταϊσμένοι, που μοχθούσαν από τη μια νύχτα στην άλλη για να τα φέρουν βόλτα, που δεν είχαν καμιά υποστήριξη από πουθενά, κι αλλίμονό τους αν τύχαινε ν' αρρωστήσει κανείς τους.

Το ψωμί τους ήταν πράγματι, όπως το λέμε, πικρό. Δούλευαν στα καπνά και κάθιζαν να φάνε με κείνα τα χέρια γεμάτα κόλλα φαρμάκι. Και δουλειά από τη μια νύχτα στην άλλη, με κάτι παλιόρουχα μπαλωμένα, που δεν είχαν πιασμό από την καπνόκολλα. Τα παιδιά, μόλις τελείωναν το δημοτικό, τα ξυπνούσαν από τη μαύρη νύχτα, τα 'βάζαν μέσα στο κοφίνι για να μην πέσουν κάτω από το γάιδαρο γιατί μικρά ήταν ακόμα, και τα 'παιρναν στη δουλειά. Και το μεσημέρι πού να κλείσεις μάτι, έπρεπε να περαστούν τα φύλλα του καπνού στη βελόνα. Ήταν τόση η κούραση, που το βράδυ δε

μπορούσαμε να καθίσουμε λιγάκι, νωρίς νωρίς πηγαίναμε για ύπνο.

'Επειτα ερχόταν οι καπνέμποροι να πάρουν τα καπνά κι έτρεμε το φύλλοκάρδι των ανθρώπων αν θα τ' αρέσουν, τι θα τους δώσουν. Και κείνοι έκαναν τα νάζια τους, άλλα τους ξύνιζαν κι άλλα τους βρώμαγαν για να τα πάρουν τσάμπα. Το κακό ήταν ότι δεν υπήρχε σωματείο, μια κι οι μεγάλοι παραγωγοί δε θέλαν να μονοιάσουν με τους μικρούς. Εκείνοι τα είχαν καλά με τους εμπόρους, που τα δικά τους τα καπνά τα αγόραζαν πιο ακριβά. Έλεγαν όμως πως έδωσαν χαμηλότερες τιμές, για να αναγκαστούν και οι μικροί να τα δώσουν φτηνά. Κι αυτοί, με το φόβο μήπως τους μείνουνε αμανάτι, τα έδιναν όσο ήθελαν οι έμποροι, όχι όσο έπρεπε. Έτσι, οι καπνέμποροι ήταν από τους πιο πλούσιους στη Μυτιλήνη, και στα χωριά ολόκληρες οικογένειες που δούλευαν τόσο σκληρά έμεναν με μισό παπούτσι.

Απ' αυτά κι απ' αυτά άδειασε το χωριό. Ποιος γονιός δε θέλει να έχει κοντά του το παιδί του; Άλλα ήταν τόσο απογοητευμένοι οι ίδιοι, που έκλειναν τα μάτια τους κι έσφιγγαν την καρδιά τους λαχταρώντας να ζήσει ίσως καλύτερα το παιδί τους στην ξενιτιά. Είχαν βαρεθεί αυτό το ξεπούλημα της δούλεψής τους, τον εφιάλτη του έμπορα, του εκμεταλλεύτη.

Από τότε βέβαια πολλά έχουν αλλάξει αλλά μένουν πολλά ακόμα να γίνουν για να κρατηθούν οι νέοι στα χωριά τώρα, που ήδη η αντίστροφη μέτρηση έχει αρχίσει και πολλοί προτιμούν να μείνουν ή ξαναγυρίζουν από την πόλη. Ευτυχώς, αυτοί έχουν και το θάρρος και τη θέληση να παλέψουν για το μέλλον στον τόπο τους. Και είναι η ελπίδα όλων μας.

Βαρβάρα Σκιά

ΤΑ ΛΙΘΟΣΤΡΩΤΑ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

Τα «υποδήματα» των οικισμών»...

Πάνε χρόνια από τότε που τα λιθόστρωτα στη Λέσβο ολόκληρη, αλλά και στην πόλη της Μυτιλήνης ήταν κάτι το συνηθισμένο.

Πέρασαν χρόνια που οι «πετράδες» - οι λιθοξόοι - του νησιού ήταν πολλοί κι η μαστοριά τους τέχνη περιζήτητη.

Στις αρχές της δεκαετίας του '60 ήρθε το τσιμέντο. Με ένα λάστιχο και τη βρύση να τρέχει, καθάριζες το δρόμο. Ήταν και το μεγαλεπίβολο σχέδιο των Συνταγματαρχών που έδιναν δωρεάν τσιμέντο στις κοινότητες για να τις εκπολιτίσουν. Κι έπρεπε να φύγει κιόλας η «χωριατιά» απ' τα χωριά μας. Και καταστράφηκαν χιλιόμετρα ολόκληρα πλακόστρωτων δρόμων. Και άλλα σκεπάστηκαν απ' το τσιμέντο. Και άλλα, ελάχιστα, έμειναν ξεχασμένα στα ξεχασμένα χωριά.

Όσπου ήρθε η δεκαετία του '80 και τα λιθόστρωτα, τα καλντερίμια της Μυτιλήνης και των χωριών έγιναν... in. Έγιναν μόδα. Και μελεπήθηκαν. Και σώθηκαν τα απομεινάρια. Και φτιάχθηκαν και λίγα καινούρια.

Τα λιθόστρωτα στη Λέσβο

«Τα πρωτεία στη διατήρηση των λιθόστρωτων δρόμων και των σοκακιών στο νησί τα έχει ο Μόλυβος, αναφέρει μελέτη της Νομαρχίας Λέσβου το 1983. Έχει διασωθεί εδώ σε πολύ καλή κατάσταση το 90% των παλιών λιθόστρωτων».

Σε καλή κατάσταση σώζεται ένας πολύ μεγάλος αριθμός από λιθόστρωτα στους οικισμούς: Αγιάσος, Ασώματος, Βατούσα, Βαφειός, Ερεσός, Κλειού, Λαφιώνας,

Μανταμάδος, Συκαμιά Υψηλομέτωπο. Η διατήρηση των λιθόστρωτων εδώ οφείλεται στο ότι οι οικισμοί αυτοί δεν χρηματοδοτούνται - για πολλούς και διάφορους λόγους - από τη Νομαρχία στο παρελθόν. Γι' αυτό και δεν διέθεταν τα απαιτούμενα χρήματα για τοπικούς οικισμούς, μόνο σε μία δύο περιπτώσεις έριξαν τσιμέντο πάνω από λιθόστρωτο.

Σε λιγότερο καλή κατάσταση και σε ποσοστό γύρω στο 50% διατηρούνται τα λιθόστρωτα στους οικισμούς: Ασώματος, Κάπη, Μεσότοπος, Μιστεγνά και Πέτρα. Σε ένα ποσοστό γύρω στο 20% - 30% το πολύ, έχουν διασωθεί τα λιθόστρωτα στους οικισμούς: Αγία Παρασκευή, Αφάλωνας, Λουτρά, εγαλοχώρι, εσαγρός, Νάπη, Πάφιλα, Παράκοιλα, Πλωμάρι, Σκόπελος, Στύψη, και Κάπω Τρίτος.

Λιθόστρωτα έχουν ολότελα καταστραφεί ή το πολύ να σώζεται κάποιο δευτερεύον στους οικισμούς: 'Άγρα, 'Αντισα, 'Αργενος, Βασιλικά, Βρίσα, Θερή, 'Ιππειος, Καλλονή, Λισβόρι, Μόρια, Παλαιόκηπος, Παναγιούδα, Παπάδος, Πέραμα, Σίγρι, Σκαλοχώρι, Σκουτάρος, Φίλια και στη Μυτιλήνη.

Πόσα όμως είδη λιθόστρωτων υπάρχουν στη Λέσβο; Στο βιβλίο της Νομαρχίας Λέσβου «Τα λιθόστρωτα της Λέσβου» έχουν καταγραφεί οι κατηγορίες των λεσβιακών λιθόστρωτων. Αντιγράφουμε:

— **«Κυβολιθόστρωτα».** Είναι τα πιο πλούσια και τα συναντούμε σε κεντρικούς δρόμους, όπως στην Αγία Παρασκευή, στη Θερμή, στο Μανταμάδο, στα Μιστεγνά, στη Μυτιλήνη, στην Πέτρα, στο Πλωμάρι, στον Πολυχνίτο και αλλού.

Η κατασκευή τους προϋποθέτει εργασίες υποδομής όπως τη δημιουργία κα-

μπυλότητας στους δρόμους. Σε αυτούς η απορροή των βρόχινων νερών γίνεται από τη δεξιάκαι την αριστερή πλευρά και όχι στο κέντρο, όπως στις προηγούμενες περιπτώσεις. Την καμπυλότητα των δρόμων τη δημιουργόσαν με άμμο της θάλασσας. Εδικότερα, η υπόβαση ήταν από άμμο της θάλασσας και πάνω της τοποθετούσαν τους κυβόλιθους, δημιουργώντας αρμούς εύος και δύο χιλιοστών. Στη συνέχεια οι αρμοί γεμίζονταν και αυτοί με άμμο. Ακολουθούσε το κατάβρεγμα με νερό, ώστε να καθίσει το κυβολιθόστρωτο και να πάρει την κανονική του μορφή. Τα σχέδια που επικρατούν, είναι το ευθύγραμμο και το «ψαροκόκκαλο». **Με αυτόν τον τρόπο είναι φτιαγμένα τα κυβολιθόστρτα της Ρώμης, της Σόφιας και άλλων πόλεων της Ευρώπης,** με τη διαφορά ότι οι πέτρες τους είναι τετράγωνες.

— **«Κλιμακωτά Λιθόστρωτα»** Τα συναντούμε σε οικισμούς με μεγάλες κλίσεις εδάφους, όπως είναι η Αγιάσος, ο Ασώματος, η Αγία Μαρίνα και ο Μόλυβος. Σε αυτά το πάτωμα της σκάλας είναι πολύ μεγάλο, ενώ το ρίχτι φτάνει το πολύ τα 17 εκατοστά. Η τεχνοτροπία είναι η ίδια με εκείνη των ελεύθερων λιθόστρωτων, με τη διαφορά ότι χρειάζονται μεγάλα αγκωνάρια για τη δημιουργία της σκάλας. Υπάρχουν, όμως, και οι εξαιρέσεις. Στα κλιμακωτά λιθόστρωτα της Αγιάσου και του Μεσαγρού, τα αγκωνάρια είναι σχετικάμικρά και τα σκαλοπάτια σβήνουν προς το κέντρο, δημιουργώντας το λούκι για τα νερά της βροχής δίχως ιδιαίτερη εσοχή.

— **«Καλντερίμια»**. Είναι, τις περισσότερες φορές, φτιαγμένα από άσπρη μαρμάρινη πέτρα, που, καθώς δεν λαξεύσταν, ήταν ακανόνιστη. Οι πέτρες αυτές τοποθετούνταν στο έδαφος δίχως εργασίες υποδομής, όπως συμβαίνει στα καλντερίμια της Αγιάσου, του Ασωμάτου και αλλού. Οι πέτρες έχουν διαστάσεις στην επιφάνεια 10 επί 10 εκατοστά έως

και μισό μέτρο. Συναντούμε δρόμους πλάτους μέχρι και τρία μέτρα με καλντερίμια από ακανόνιστες πέτρες μεσαίων διαστάσεων, καθώς και πλατείες, όπως η πλατεία της Άντισα, με μεγάλες τετράγωνες ή παραλληλόγραμμες πέτρες.

— **«Ελεύθερα Λιθόστρωτα»**. Είναι κατασκευασμένα, τις περισσότερες φορές, από πωρολιθική πέτρα, όπως στα Βασιλικά, στη Βατούσα, το Βαφειό, στη Βρίσα, στα Δάφια, στη Θέρμη, στο Μόλυβο, στο Σκαλοχώρι, στη Φλια. Συμβαίνει, όμως, να είναι φτιαγμένα και από μεγάλες σε διαστάσεις πέτρες (κροκάλες) χειμάρρων ή ποταμών, όπως π.χ. τα λιθόστρωτα που συναντούμε στην Ερεσό (από τα βότσαλα του ποταμού Χαλάνδρα).

— **«Λιθόστρωτα σε αγροτικούς δρόμους»**. Υπάρχουν σε όλο το νησί και είτε είναι επίπεδα είτε κλιμακωτά, συγκαταλέγονται στην κατηγορία του ελεύθερου λιθόστρωτου. Τα συναντούμε στον παλιό δρόμο που οδηγούσε από την Αγιάσο στον Ασώματο, στην περιοχή Μυτιλήνης, όπως σ' εκείνον που οδηγεί στα Θερμά Λουτρά του Δήμου Μυτιλήνης, στην περιοχή του κόλπου Γέρας και γενικά σε εκείνους τους αγροτικούς δρόμους όπου περνούν νερά ή υπάρχουν πηγές.

Σήμερα

Τα λιθόστρωτα έγιναν πια - όπως γράψαμε πιο πριν - μόδα. Και είναι ίσως απ' τους ελάχιστους «συρμούς» - μόδες - που πίάνουν τόπο και συνεχίζουν όχι απλά μία παράδοση, αλλά την ίδια την ιστορία του νησιού. Πρόσφατες ανασκαφές έφεραν στην επιφάνεια λιθόστρωτα των χρόνων της κλασικής αρχαιότητας. Λιθόστρωτα των ρωμαϊκών χρόνων. Λιθόστρωτα του Βυζαντίου. Και τα πρόσθεσαν στα όμοια και απαράλλαχτα με τα

Απ' αυτά που γράφει η ζωή

Προπολεμικά, αλλά και μεταπολεμικά υπήρχαν στο χωριό μας πολλά μαγαζάκια με παντός είδους επαγγελματίες.

Σήμερα λιγόστεφαν τρομερά. Θες από φυγή των ανθρώπων προς το 'Αστυ (πόλη), θες από την εξέλιξη ή βιομηχανοποίηση των πάντων. Μόνο στα Βατερά ανοίγουν και νούρια.

Ντίσκο-Μίσκο, ΠΑΠ-ΜΑΠ, φαγάδικα, καφετερίες, Ζαχαροπλαστεία κ.τ.λ.

Σήμερα θα σταθούμε σε μια κωμικοτραγική ιστορία, που συνέβηκε κατά τη διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής που είχαμε. Κοντά στο Κοινοτικό Γραφείο υπήρχαν δυο μαγαζά. Το ένα το είχε ο κ. Σωκράτης, μουσικός και κουρέας. Απέναντι το είχε ο Μαστρο-Γιάννης. 'Εφτιαχνε φανάρια, λυχνάρια, γουρνέλις, μπρίστια, κ.τ.λ.

Ο κ. Σωκράτης ήταν ευγενικός και γλυκομίλητος άνθρωπος, μόνο που άμα θύμωνε ήταν φαρμακόγλωσσος. Τώρα για το Μαστρο-Γιάννη ήταν λιγομίλητος και φίλησυχο ανθρωπάκι, έ κουτσόπινε και κανένα.

Εκείνη την ημέρα ήρθε στο χωριό μας ένας ανώτερος Γερμανός Αξιωματικός.

Ζήτησε από τον διερμηνέα του να τον οδηγήσει σε κουρείο να ξυριστεί και να κόψει τα μαλλιά του. Αυτός προτίμησε τον κ. Σωκράτη για καλόν. Μπήκαν μέσα και ο Γερμανός κάθησε στην πολυθρόνα. Ο κ. Σωκράτης βάλθηκε να τον περιποιηθεί κατά πιας έπρεπε. Μέσα του όμως έβραζε. Τα χέρια του είχαν μια ελαφριά τρεμούλα. Άλλα τι να κάνει; Εκείνη την ώρα βγαίνει από το μαγαζί του ο Μαστρο-Γιάννης και λέει στον κουρέα.

— Να έρθω να με μπαρμπερίσεις;

Ο κουρέας βγαίνει στη πόρτα και για να εκτονωθεί του απαντά. Περίμενες να τελειώσω «μια γρουνίσια μούρη» που ξυρίζω και μετά θα σε φωνάξω. Ο διερμηνέας το άκουσε, αλλά έκανε τον Κορεάτη, να περάσει η κακιά ώρα. 'Όταν

τελείωσε ο κουρέας μας, σηκώθηκε από το κάθισμα ο Γερμανός και λέει σε άπταιστη Ελληνική.

— Πρόσεχε τις εκφράσεις σου.

Ο κ. Σωκράτης έντρομος εγκατέλειψε το μαγαζί και χάθηκε. Δύο ημέρες τον γύρευαν. Ο καπηλέος ο Μάστρο-Γιάννης έμεινε αξύριστος εκείνη την εβδομάδα, χωρίς να φταίει σε τίποτα. Γι' αυτό πρέπει να προσέχουμε, τώρα που γεμίσαμε ξένους, τι λέμε και να σταματήσουμε τις αερολογίες.

Αλέξανδρος Ν. Αναγνώστου

Το Μπιγλέτ'

Το Στρατιέλ τσ' Μαριγώς είχε ένα χωράφι απ' τον πατέρα τ' στον Αστράτ'γο, που είναι καρσί απ' τα Καμαρούδια. Μία χρονιά λοιπόν, τό 'κοψε και τό 'δεσε τσι είπε να του βάλ' μποστάνι. 'Εβαλε μπρος, το ζευγαρ' σι κανέ δυο φορές, τσι σαν ήρτι καιρός ανασκούμπωστοι κι άρχισε το φύτεμα. 'Ολα πήγαιναν καλά και τό 'χε κρυφό καμάρι.

Μια μέρα που πήγε να δει τι κάν' το μπουστάν' είδε δαγκωμένα τα ξ'λάγκουρα και μαλάξεις από λαγό. Κόντεψε να σκάσ' απ' το κακό του. Ούλ' την ώρα έλεγε και ξανάλεγε «μονάχα έγι' τουτα μας απαλείψουν τώρα. Αχ γι' έρμους τι τραβώ! Τι να κάνω τώρα, ανάθεμα τ' ν ώρα που βρισκόνταν». Τουφέκι είχε ένα, αλλά ήταν ατζαμής σε κάτι τέτοια. Τό 'πε λοιπόν σ' ένα φίλο και συνομίληκό του να παν' μαζί. Αμέσως παντελής έκανε πως ερχόταν, ε τότες θα τον σκοτώναν στα σίγουρα.

«Τι διάτανό, δυο νοματοί είμαστε τσι θα μας αμολάρ' έτουτος ρεμπεσκές» έλεγε το Στρατ'γιέλ στο φίλο του και εκείνος του απαντούσε «καλά ρε πια, σώπασε. Θα

μι δώσεις όμως και μένα το μ' σο να φύγ' η ξεγλοχή το' κόρ' σ' μ' ». Με τούτα και με κείνα φτάσαν στο χωράφι. Βρήκαν μια κρυψώνα, έκοψαν και ένα καρπούζι, χωστήκαν, τρώγαν και περιμέναν. Ήώρα περνούσε και ο λαγός τίποτα. Στο τέλος νυστάξαν και κοιμήθηκαν. Σαν χυπνήσαν το πρωί είδαν καινούριες μαλάξεις και πιάνουν τον καυγά «όχ' γω φταίω», «όχ' σου».

Σαν επεράσαν δυο-τρεις μέρες, το Στρατ' γιέλ' πήγε μοναχός. Βρήκε μια χώστηρια, στερέωσε το όπλο από δεξιά και περίμενε. Ο λαγός όμως βγήκε απ' τ' αριστερά και ώσπου να γυρίσ' να καν' να δειξ' πέταξε λαγός. Αγανακτισμένος πια στηκώθηκε και έφυγε. Ο αγροφύλακας της περιοχής όμως, κάτι είδε, κάτι άκουσε, έριχνε και καλό τουφέκι. Βρήκε την κατάλληλη ώρα, πήγε μια βραδιά και σκότωσε αυτός το λαγό. Του Στρατ' γιέλ' σαν τό 'μαθε τον πιάσαν τα μπουρίνια του. «Για ακούτε ρε πράματα, άλλος τον τάγι' ζε και άλλος τον έφαγε» μουρμούριζε συνέχεια. 'Όλο το χωριό γελούσε με τα πάθια τ' και τα καμώματά του. Από τότε, όποτε γίνεται τίποτα τέτοιο και μαθευτεί, οι χωριανοί λένε «αμ τα καλά τ' Στρατ' γιέλ' έπαθες τοι συ. Ε τού 'ξερες έρμι, πως άλλοι σπέρνουν και άλλοι θερζίουν και άλλοι τρων' και μακαρίζουν. 'Εδιας είναι τούτος κόσμος».

Αλέξανδρος Ν. Αναγνώστου
(Διόρθωση Καφαλούκου Κλεονίκη

'Ένα καινούριο φανάρι

'Οταν αναπολώ τα περασμένα, στο νου μου έρχονται τα παιδικά μου χρόνια και τα πολλά παιχνίδια που παίζαμε στην αλάνα της γειτονιάς. 'Όλο το απόγευμα παίζαμε, βράδυαζε, σκοτείνιαζε, δε λέγα-

με να μαζευτούμε στα σπίτια μας. 'Έβγαιναν οι μάνες μας στις πόρτες και στα παράθυρα φωνάζοντας η καθεμιά σε βαριά Βρισαγώτικα «βρε Κουστέλ', βρε Γιουργέλ', μουρή Μαργέρλ'» και καμιά φορά αποφασίζαμε να το διαλύσουμε.

— Δε λέτε πια να σμαζουχτήτι, τέτοια ώρα. Πους είνι πίσσα όξου, να που βλέπετι, φώναζε η μάνα μου όταν πηγαίναμε.

Εμείς τσιμουδιά μέχρι να καταπέσει ο θυμός της. 'Επειτα, σα να συνέχιζε την κουβέντα, έλεγε:

— Εμ είπαμι να μας βάλουν ένα φανάρι πότι θα του βάλουν. Πιο κάτου, που φέτζ' το' απ' τσ' καφινέδις, βάλαν. Μεις πια δεν είμαστι αθρώπ'; Άλλα φταιν τοι γι αντρ' που δεν παν να φουνάζουν. Γιατί, μεις δεν πληρώνουμε κοινοτικά; Μο φτοι πληρώνουν; Γιατί δηλαδή;

Χρόνια άκουγα τη μάνα μου να το λέει. Και μια μέρα, θες έκαναν τα παράπονά τους στον Κοινοτάρχη, θες έσπασε ο διάδολος το ποδάρι του, να κι ανέβαζε ο μπάρμπα Μιχάλης ο Αϊβαλιώτης μια σκάλα στον ώμο του κι ένα φανάρι στο χέρι, μαζί κι ο φαναρτζής ο μπάρμπα Γιάννης το Πιπίν μ' ένα γκαζοτενέκε ανοιγμένο με τα εργαλεία μέσα και φωτιά για να το στερεώσει. Το κρέμασαν στο κέντρο της γειτονιάς, στ' αλάνι, όπως το λέγαμε, ψηλά στη γωνία, κι όταν κόντευε να σκοτεινιάσει φάνηκε ο άνθρωπος που άναβε και τ' άλλα φανάρια του χωριού με τη σκάλα κι ένα τενεκεδάκι με πετρέλαιο. Γέμισε τη λάμπα, την άναψε, και μετά έκλεισε το πορτάκι.

Θεέ μου, τι μεγαλείο ήταν αυτό, τι πολυτέλεια! Τώρα ένα ολοκαίνουριο φανάρι θα έφεγγε τα σκοτεινά βράδια και μεις θα παίζαμε και θα βλέπαμε σαν να ήταν μέρα.

'Οταν βράδιασε κανείς δεν έμεινε στο σπίτι του. 'Όλοι κατέβηκαν να δουν και να καμαρώσουν το φανάρι της δικής τους γειτονιάς που περήφανο ξέφεγγε τα πρόσωπα των ξωμάχων και των υπόλη-

των παιδιών.

— Τώρα χρειάζεται ένας χορός με τουμπελέκια, τώρα μάλιστα, θα ξεφέγγει ο κόσμος.

Δεν έκαναν καρδιά να φύγουν. Στραβολαίμιασαν να το κοιτάζουν θαυμάζοντας το πολύ φως που έβγαζε και το ψηλό φουγάρο του κι ευχαριστημένοι τράβηξαν για τα φτωχικά τους.

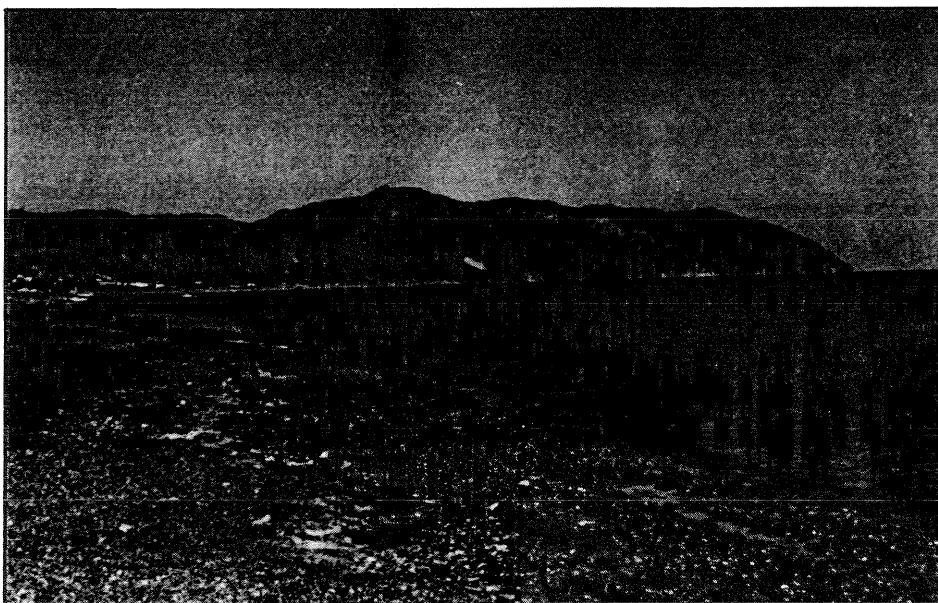
Βαρβάρα Σκιά

Η μεγαλύτερη ηλιοφάνεια της νήσου Μυτιλήνης και των Βατερών

1. Δείκτης αιθριότητος: 0,53.
2. Ηλιοφάνεια κατά μέσο όρο: 226 ώρες ανά μήνα.
3. Ήλιακή ακτινοβολία: 135 kwh/τ.μ. ανά μήνα.
4. Μέση θερμοκρασία του αέρα: 18 βαθμοί.
5. Μέση μέγιστη θερμοκρασία του αέρα: 21,2 βαθμοί Κελσίου.
6. Μέση θερμοκρασία του αέρα στην διάρκεια της ημέρας: 18,8.
7. Συνολικές βαθμοημέρες θερμάνσεως ανά έτος: 1927.
8. Μέση απόλυτη υγρασία του αέρα: 9,6.
9. Μέση σχετική υγρασία του αέρα: 65%.
10. Μέση ταχύτητα του αέρα 4,1 μέτρα ανά δευτερόλεπτον.

Γιώργος Μανώλας

Μερική άποψη της παραλίας των Βατερών.

Οι βρακάδες του χουριού μας του τριάντα

Φουρούσαν ούλοι τους βρατσιά
σαλβάρια κι ζουνάρια
κι ήταν λιβέντις
κι δύμορφα κι ντόμπρα παλικάρια.

Πιρίμιναν του Λιναρδή
να έρτ' απ' του Πλωμάρι
μι φουρτουμένα τα όργανα
πας σι ψαρό μουλάρι.

Ο Παναγιώτης ο Κάινταρους
Στρατής του Κουφοδάκη
κι ο Παναγιώτης ο Τσιτσανώνης
ήταν του πιο μεράκι.

Είχαν κορμιά λεβέντικα
φορούσαν κι τη βράκα
κι όταν χουρεύαν φλοι μου
έλεγαν στρίκι-στράκα.

Χουρεύανε Καρσιλαμά
μι τούρκικα τραγούδια
γλιντούσι ούλου του χουριού
άντρες κι κουπιλούδια.

Χουρεύανε αγγαλιαστοί
κι γύρω-γύρω όλοι
κι στου διξί του χέρι τους
βαστούσαν κομπολόϊ.

‘Οταν χουρεύαν παίζουνε
ούλοι τους τα παλάμια
μι τ' άστρα κι μι του φιγγάρο
τα λχνάρια κι μι τ' λάμπα.

Η μουσική σαν έπιζι
«βάλιμ’ απ’ του ντουβάρι»
γινόταν πια του σώσι μι
στουν καφενέ τ’ φουρνάρη.

‘Οταν καθόταν λέγανι
ούλοι μαζί τη φράση:
«΄Οταν θα λείψει του βρατού
ο κόσμος θα χαλάσει».

Μυρσίνη Βογιατζή-Χαχαδάκη
ΛΕΚΤΙΚΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗ:
Καφαλούκου Κλεονίκη

Οι βρακούσες Αμερσούδα Αθαγιάννη με την κόρη της Μαριγώ.

ΤΟ ΠΙΟ ΩΡΑΙΟ ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Το κείμενο που ακολουθεί προέρχεται από το βιβλίο της Ντανιέλ Καλβό Πλατερό Σαπφώ (Εκδόσεις Γκοβόστης, σσ. 237-241). Αναφέρεται στη ζωή και το έργο της μεγάλης ποιήτριας της Λέσβου. Τη συγγραφέα είχε προσκαλέσει η πόλη της Μυτιλήνης να κάνει έρευνες για τη Σαπφώ και, όπως η ίδια λέει, να εισδύσει στην ψυχή του νησιού.

Στο 12ο κεφάλαιο περιγράφεται μια επίσκεψη της Σαπφώς με τις μαθήτριές της στη Βρίσα γύρω στα 575 π.Χ. Απ' ότι φαίνεται, η Ντανιέλ Καλβό Πλατερό δέχεται αυτό που υποστηρίζεται από τους περισσότερους ερευνητές, ότι δηλαδή η αρχαία Βρίσα ήταν χτισμένη στην περιοχή της Αγίας Κατερίνας. Ο ναός του Διονύσου φυσικά τοποθετείται στον 'Άγιο Φωκά και ο ναός του Ήλιου μάλλον στην «παληά βίγλα», λίγο πιο χαμηλά από τον προφήτη Ήλια (δες και Κώστα Ανασ. Τσέλεκα, *Το χωριό μου η Βρίσα Λέσβου*, Αθήνα 1982, σσ. 18-24).

Δεν υπάρχει εξακριβωμένη ιστορική μαρτυρία για την επίσκεψη της Σαπφώς. Προφανώς η συγγραφέας μαγεύτηκε από το ηλιοβασίλεμά μας και, έχοντας υπ' όψη το ποίημα που αποδίδεται στη Σαπφώ, έπλασε το περιστατικό που μας αφηγείται, καθώς μόνο ένα τέτοιο ηλιοβασίλεμα θα μπορούσε να γεννήσει παρόμοια έμπνευση.

Στα νότια της Λέσβου, ανάμεσα στο βουνό 'Ολυμπος και στον κόλπο της Καλλονής —τον πιο ξακουστό— υπάρχει μια μύτη που προχωρεί μέσα στη θάλασσα. Σ' αυτό το βραχώδες ακρωτήρι ορθώνεται ο ναός του Διονύσου. Η θάλασσα, σ' αυτό το μέρος πάντα λίγο ταραγμένη, σπάει στις πλευρές του βράχου με μεγαλύτερη μανία από οπουδήποτε άλλον. 'Ένα μικρό ήρεμο λιμάνι καταφύγιο μέσα στον κολπίσκο, στην προστασία του ναού. Λέγεται ότι εδώ, πολλές φορές, έρχονταν οι ήρωες του πολέμου της Τροίας για να ξεκουραστούν. Η απόδειξη υπάρχει: ανάμεσα στο λιμάνι και τη Βρίσα - μια πόλη κοντινή σ' αυτό - βρίσκεται μια τοποθεσία με ξακουστό νερό σ' όλο το νησί, που ονομάζεται «Τα πηγάδια του Αχιλλέω», γιατί ο ορμητικός πολεμιστής εκεί εφοδιαζόταν. Εδώ και έξι αιώνες η παράδοση αυτή διαιωνίζεται. Αυτά τα πηγάδια λοιπόν βρίσκονται ακριβώς ανάμεσα στο ιερό του Διονύσου και τη Βρίσα. Οι αρρενωποί Αχαιοί, ήρωες του πολέμου της Τροίας, πιθανώς να εισήγαγαν τη λατρεία του Διονύσου στο νησί όπου πάντα οι γυναικείες θεότητες της γονιμό-

τητας θριαμβεύουν. Ακόμη, δίχως αμφιβολία, αυτοί είναι που εισήγαγαν τον 'Ηλιο. Πράγματι, σ' ένα λόφο που δεσπόζει στη Βρίσα, βρίσκεται ένα ιερό του ήλιακου θεού. Μέρος έξοχα στ' αλήθεια διαλεγμένο, γιατί από εκεί βλέπει κανείς το πιο όμορφο ηλιοβασίλεμα που μπορεί να υπάρξει.

Η Σαπφώ, που τη συγκινεί βαθιά το θέαμα του ήλιου που γέρνει, αποφασίζει να πάει να το γνωρίσει η ίδια, μόνη της. Ακόμα, αυτό θα είναι μια καλή άμιλλα για τα μέλη του χορού της: σκοπός της πορείας εκεί θα είναι ένας ποιητικός διαγωνισμός. Η ιδέα γίνεται αποδεκτή με χαρά. Η Γογγύλα κρίνει, από τώρα, ότι μόνο αυτή είναι άξια να νικήσει... Δεν μπορεί να συγκρατηθεί και το δηλώνει ανοιχτά, γεγονός που υποδαυλίζει τη φλόγα του ανταγωνισμού.

Η διαδρομή θα γίνει με άμαξες, στον αργό ρυθμό των βοδιών που τα στόλισαν για την περίπτωση. Δεν υπάρχουν μεγάλες δυσκολίες να πας μέχρι το βουνό 'Ολυμπος. 'Υστερα ο δρόμος γίνεται ορεινός, ανάμεσα στα πεύκα. Διανυκτερεύουν σ' ένα μεγάλο χωριό του νότου. Η Γογγύλα ξαφνιάζεται με την όψη των

κατοίκων: κόκκινα μήλα προσώπου, χαμηλό μέτωπο, μικρό ανάστημα και μελαφοί. Δεν είναι αυτόχθονες του νησιού...

— Μην ξεγελιέσαι, της εξηγεί η Σαπφώ. Ακριβώς το αντίθετο συμβαίνει, είναι οι πιο αρχαίοι Λέσβιοι. Ζουν απομονωμένοι και δεν αναμειγνύονται με άλλους. Είναι Πελασγοί.

Η Γογγύλα κάνει μια γκριμάτσα κι αλληθωρίζει πολύ κωμικά. Τίποτα δεν είναι πιο γοητευτικό από ένα νεαρό κορίτσι που προσπαθεί να γίνει άσχημο, υπογραμμίζοντας έτσι τη φυσική του χάρη. Είναι φανερό ότι αυτοί εδώ δεν είναι του γούστου της. Η διάλεκτός τους είναι ακατανόητη: χρησιμοποιούν μόνο σύμφωνα, όταν μάλιστα η αιολική έχει τόσα φωνήντα, πολύ μελωδικά.

Στη συνέχεια ακολουθεί η αργή κατάβαση προς τη θάλασσα που η θέα της ποτέ δεν χάνεται για πολού. Μόλις περάσουμε τον κόλπο της Γέρας μπαίνουμε σ' αυτόν της Καλλονής... 'Όταν ο καιρός είναι καλός, διακρίνονται οι ακτές της Χίου. Μια ατέλειωτη παραλία άμμου βρίσκεται κατά μήκος της ακτής μέχρι τη Βρίσα. Η μικρή οχυρωμένη πόλη, μέσα σ' αυτήν την κοιλάδα την τόσο κοντινή στη θάλασσα, είναι για τα καλά προφυλαγμένη από τους πειρατές. Η Σαπφώ πηγαίνει σ' έναν πρόκριτο και ζητάει φιλοξενία γι' αυτήν και τις μαθητριές της, που της προσφέρουν με σεβασμό: οι κάποιοι κολακεύονται από την επίσκεψή της. Εδώ, ασχολούνται με τους αγρούς ή το ψάρεμα, εκτός κι αν κάνουν και τα δυο. Η μικρή γυναικεία συντροφιά τρώει καλαμάρια τηγανητά σε λάδι και χταπόδια ψητά στη χόβολη.

Νωρίς το άλλο πρωινό φεύγουν περπατώντας, δεν παραλείπουν να πιουν δροσερό νερό από το παλιό πηγάδι του Αχιλλέα και παίρνουν το δρόμο για το ιερό του Διονύσου. Οι μονολιθικές κολόνες βασάλτη, που δέρνονται από τους επιοχιακούς ανέμους, αντέχουν τη θαλασσινή διάβρωση. Η είσοδος, κλεισμένη

με μεγάλα μπρούτζινα φύλλα, είναι εκτεθειμένη στον ανατέλλοντα ήλιο: έτσι οι πρώτες ακτίνες του ηλίου χαιρετούν το θεό που στεγάζεται μέσα στους χοντρούς τοίχους.

Ένας υπηρέτης του ναού, καθόλου ευγενικός, διώχνει τη μικρή ομάδα με πέτρες με το πρόσχημα ότι τα γέλια τους και τα ξεσπάσματα της φωνής τους στο τέλος ταράζουν αυτό το ιερό μέρος... 'Ένας θεός τόσο παράξενος και δίχως λογική, όπως ο Διόνυσος, δεν μπορεί να ενοχλείται από γυναίκες που χαίρονται με τόση ελευθερία... ακόμα κι αν οι μαινάδες της συνοδείας του έχουν το συνήθειο να παραδίνονται σε ιερά όργια. Μετά τη μεσημεριανή ξεκούραση, οι μαθήτριες της Σαπφώς εξοπλισμένες άλλη με παπύρους, άλλη με πλάκες από κερί, κατευθύνονται στο ναό του Ήλιου. Από την κορυφή του λόφου διακρίνεται μακριά το ακρωτήρι της Ερεσσού. Η περίμετρος που χρησιμοποιείται είναι στο ύπαιθρο, στολισμένη μόνο από τις προσφορές: Θά 'λεγε κανείς ότι αρχικά οι άνθρωποι τοποθέτησαν εκεί το ιερό για να χαίρονται οι ίδιοι το ηλιοβασίλεμα.

Ο ήλιος έχει κάνει τα δύο τρίτα της διαδρομής του. Η Σαπφώ τους συμβουλεύει να διασκορπιστούν στα γύρω μέρη για να εξασφαλίσουν την αναγκαία για τη δημιουργική δουλειά τους μοναξιά. Χαριτωμένο θέαμα να βλέπεις σκορπισμένα αυτά τα ανοιχτόχρωμα ρούχα. Μετά, μέσα σε σιωπή, έρχεται η αναιμονή... Υπάρχει συγχρόνως η επιθυμία να συγκρατήσουν την πορεία του άστρου και να την επισπεύσουν.

Η Σαπφώ, με τον πάπυρο και το καλάμι στο χέρι, με τα δοχεία των χρωμάτων απλωμένα μπροστά της, ακούει τους θορύβους της μέρας που σύντομα θα τελειώσει.

Στην αρχή είναι το διαπεραστικό γκάρισμα ενός γαϊδάρου που δίνει το σύνθημα. 'Όλη μέρα υπέφερε από δίψα και τώρα περιμένει να τον οδηγήσουν στην

ποτίστρα. Τα κουδούνια των κοπαδιών αντηχούν μακριά στην κοιλάδα σαν επανάληψη του ίδιου συνθήματος. Δεν είναι ώρα να ακούει: πρέπει να παρατηρεί προσεκτικά.

Ο ουρανός έχει πάρει ανεπαίσθητα ένα χρώμα πιο ανοικτού μπλε, ενώ ο ήλιος που θα τελειώσει την πορεία του απλώνει ένα διάχυτο, σχεδόν άσπρο, φως. Η θάλασσα αδιόρθατα σκοτεινιάζει.

Μακριά, τα βουνά της Ερεσσού δεν ξεχωρίζουν έντονα στο φως, αλλά σχηματίζουν μαί συγκεχυμένη γαλαζωπή μάζα. Ανακατεύονται σιγά σιγά όλα τα γήινα χρώματα, τα σχηματα χάνουν λίγο το περίγραμμά τους. Το ξανθωπό άστρο ρίχνει πλάγιες ακτίνες που μαλακώνουν τις περιμέτρους. Οι αποχρώσεις φαίνεται να διστάζουν κι αυτές. Το μάτι με κάθε τίμημα θέλει να διακρίνει κι εξαντλείται ν' ακολουθεί την αδιόρθατη χρωματική μεταβολή. Αυτό το ροζ εκεί σίγουρα κάπου υπάρχει... Με τι να το συγκρίνει; Με τα μάγουλα μιας θεάς; Το λαιμό ενός περιστεριού; Ένα νεαρό κορίτσι που γίνεται ροδαλό από ευχαρίστηση ή κοκκινίζει από προσβολή; Τελικά, έγινε μάλλον μοβ.

Το φωτεινό αυλάκι στη θάλασσα εξαφανίστηκε. Το νερό σκουραίνει κι άλλο.

Ο δίσκος φαίνεται ακίνητος. Ο ορίζοντας είναι τόσο μακριά...

Χωρίς καμιά προειδοποίηση, η πτώση επιταχύνεται. Και μόνο τώρα ξέρουμε ότι είναι αναπόφευκτη, ενώ λίγο πρωτύτερα θα μπορούσαμε να πιστέψουμε το αδύνατο, ότι δηλαδή μπορούσε να καταργηθεί το σκοτάδι της υγχτας.

Κατεβαίνει. Κατεβαίνει τόσο γρήγορα όσο ένα μέρος του καλύπτεται από πέπλο και γίνεται κοκκινωπός, σαν μια μεγάλη πυρακτωμένη μάζα, που παρασύρεται στην κοιλιά της γης.

Δύει ακριβώς στην Ερεσσό, εκεί που γεννήθηκε η Σαπφώ, και φαίνεται δυο φορές μεγαλύτερος. Η κορυφή του ξεμυτίζει από δυο πέπλα συννεφένια. Η βάση

του έχει πάρει το χρώμα της διάπυρης χόβιλης που ζωντανεύει μ' ένα φυσερό σιδερουργού.

Ο πυρακτωμένος δίσκος βουτάει μέσα στα κύματα... Το μισό του είναι ήδη βυθισμένο, το ένα τέταρτο κρύβεται από τη μύτη της Ερεσσού. Πόσο γρήγορα κατεβαίνει τώρα! Εξαφανίζεται από το μάτι... Απλός δαυλός, ύστερα μια λάμψη και μετά τίποτε...

Τα πράγματα δε δίνουν την εντύπωση ότι έχουν αλλάξει για τα καλά. Εξαφανίστηκε. Αυτό είναι όλο. Δεν είναι πια ημέρα, αλλά δεν είναι και νύχτα.

Ο χρόνος μένει ακίνητος.

Σιωπή περιβάλλει τη Σαπφώ και τις μαθήτριές της. Κάποιες ψάχνουν τη σωστή λέξη ή μια όμορφη ηχητική εικόνα, άλλες γράφουν ακόμα, με μανιώδη ζήλο. Κάποιες άλλες όμως έχουν εγκαταλείψει τη γραφίδα και αφήνονται σε βαθιές ονειροπολήσεις.

Τελικά το σκοτάδι τις καλύπτει από παντού, πρέπει ν' αποφασίσουν να επιστρέψουν. Καθεμιά θα περάσει μια πυρετώδη νύχτα, προσπαθώντας να διορθώσει τους στίχους της: ο ποιητικός αγώνας θα γίνει την επόμενη μέρα. Οι κάτοικοι της Βρίσας χαίρονται αυτό το ανέλπιστο. Ποτέ δεν έχουν ξαναδεί κάτι τέτοιο: μια πλειάδα γυναικών να συνθέτει, στο σούρουπο, το μεγαλύτερο ποίημα που υπάρχει για το ηλιοβασίλεμα.

Ο αγώνας δεν έγινε στην ίδια τη Βρίσα, αλλά κοντά στο λιμάνι. Σ' ένα κτίριο που συνεδριάζει το πρωτανέο. Παρακάλεσαν τους κατοίκους να κρίνουν: θα στεφανώσουν αυτήν που εμπνεύστηκε καλύτερα από τον ήλιο. Η Σαπφώ θα μείνει ουδέτερη. Καθεμιά, με δεμένη στο μέτωπο την κορδέλα του ποιητή, προχωρεί με το όργανο στο οποίο έχει προτίμηση.

Σ' έκπληξη όλων, το συντομότερο ποίημα είναι αυτό που επιδοκιμάζεται. Αυτό το συνέθεσε η Γογγύλα. Αντιλαμβάνεται κανείς εύκολα την περηφάνια της Σαπφώς ενώ την ακούει:

Την ήρεμη ώρα που ο 'Εσπερος
έζεψε το άρμα της νύχτας,
το άρμα του ήλιου
σταμάτησε στον ορίζοντα
Περιπριγυρισμένο

από σύννεφα χρυσαφιά και
πορφυρένια
που στον ουρανό σχημάτιζαν
ένα φωτεινό χάος.

Εισαγωγή και επιλογή
κειμένου, Κατερίνα Σκιά.

ΝΕΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
28 ΑΓΓΕΛΕΡΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	ΘΕΟΧΑΡΗΣ	92.26.313	Μπουμπουλίνας 34 Αν. Ηλιούπολη
29 ΑΓΓΕΛΕΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΘΕΟΧΑΡΗΣ	92.26.313	Μπουμπουλίνας 34 Αν. Ηλιούπολη
30 ΓΔΟΥΝΤΟΣ ΣΑΒΒΑΣ		29.32.610	Μουρούζη 8 Γαλάτσι
31 ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	41.25.221	
32 ΤΣΙΤΣΑΝΟΣ ΝΙΚΟΣ	ΗΛΙΑΣ	64.52.119	
33 ΣΑΜΙΟΥ ΕΙΡΗΝΗ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ		Λεωνίδιον 31 Γαλάτσι
34 ΚΑΠΤΑΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ			Αμερική
35 ΚΑΠΤΑΝΗΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ			Αμερική
36 ΚΑΛΑΤΖΗΣ ΚΩΣΤΑΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	93.73.394	Ιφιγενείας 36 Καλλιθέα
37 ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΤΡΑΤ.			Ελ. Βενιζέλου 177 Ν. Σμύρνη
38 ΤΑΞΕΙΔΗΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ		88.28.559	
39 ΒΟΥΛΑΣΙΚΗ-ΖΟΥΡΟΥ ΆΝΝΑ			Αρκαδιαπόλεως 10 Ν. Σμύρνη Τ.Κ. 171 21
40 ΚΑΛΔΗΣ ΘΩΔΩΡΟΣ			Φίλωνος 8-10
41 ΝΙΚΕΛΛΗ ΣΑΠΙΦΩ		50.20.043	Νίκαια-Πειρ. Τ.Κ. 132 31 Ελ. Βενιζέλου 23
42 ΓΕΩΡΓΑΚΑΣ ΚΩΣΤΑΣ			Πετρούπολη Τ.Κ. 115 23 Λαμίας 13
43 ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΣΠΥΡΟΣ			Αμπελόκηποι Ζήνωνος 1
44 ΔΡΑΠΑΝΙΩΤΟΥ ΚΑΛΛΙΟΠΗ		64.61.862	Περιστέρι Πάλη 4-6
45 ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΚΟΣΜΙΑ			Γκύζη Βρίσα

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ

**Για το χαμό του Μανώλη
Γεωργακή
20-7-93**

Φίλε μας Μανώλη,

ο αποχαιρετισμός είναι πάντα δύσκολος και γίνεται ακόμα δυσκολότερος όταν είναι οριστικός, όταν είναι αποχαιρετισμός για ταξίδι χωρίς επιστροφή.

Μα είναι αφόρητος, είναι εξουθενωτικός όταν αυτός που φεύγει, φεύγει ξαφνικά, και προπαντός όταν φεύγει βιαστικά, όταν φεύγει τότε που όλοι ακόμη τον χρειάζονται.

Και σένα, φίλε μας Μανώλη, σε χρειάζονται ακόμη οι δικοί σου, η οικογένειά σου, οι μαθητές και οι συνάδελφοί σου, οι φίλοι σου μα και το χωριό μας ολόκληρο.

Εξαιρετικό κομμάτι της μικρής κοινωνίας του χωριού μας πάντα ενδιαφερόσουν γι' αυτό και πάντα ήσουν πρόθυμος να βοηθήσεις.

Μας πάγωσε το θλιβερό μαντάτο, μας συγκίνησε όλους.

Γιατί ήσουν και συ απ' τη φουρνιά των νέων του χωριού μας που προσπάθησαν, αγωνίστηκαν, στερήθηκαν, σπιουδασαν και πρόκοψαν στη ζωή τους.

Γιατί αγαπούσες τον τόπο σου, αγαπούσες τους ανθρώπους του, αγαπούσες τις ρίζες σου.

Αυτή η αγάπη σ' έφερε απ' την Αθήγα στη Μυτιλήνη κι αυτή η αγάπη σ' έφερνε κάθε τόσο εδώ στον Πλάτανο και στα Βατερά, αυτή η αγάπη σ' έδεσε τόσο πολύ μαζί μας.

Μα ο ξαφνικός σου χαμός μας άνοιξε ακόμα πιο βαθιά την άκλειστη πληγή που δυο χρόνια πριν, μας άνοιξε με το αναπάντεχο φευγιό του, ο αξέχαστός μας ξάδελφός σου, ο Βασίλης.

Σαν κι αυτόν ποτέ δεν θα σε ξεχάσουμε Μανώλη μας ποτέ δεν θα λείψεις από ανάμεσά μας έστω και αν φεύγεις τώρα.

Πάντα θα σε θυμόμαστε, πάντα θα σε κουβεντιάζουμε, πάντα θα σε νοιάθουμε δίπλα μας. Θα είσαι ο παντοτινός μας φίλος, δάσκαλος και συγχωριανός.

Αιωνία σου η μνήμη.

Παναγιώτης Αποστόλου Κουνής

Η ΠΟΥΛΟΥΔΙΑ

'Ηταν μια ήσυχη μέρα, ο ήλιος είχε ανέβει ψηλά και φωνές ακούστηκαν γεμάτες αγωνία και ύστερα από στόμα σε στόμα το φοβερό νέο. «Η Πουλουδιά, πάει η Πουλουδιά». Δε μπορούσε να το πιστέψει κανείς, δεν το χωρούσε ο νους του ανθρώπου. Τόσο ξαφνικό, τόσο αναπάντεχο ήταν.

Κι όμως, η κυρά της θάλασσας έφυγε για πάντα από κοντά μας, μα φεύγοντας λες και χάθηκε ένα πολύτιμο κομμάτι από του 'Αγιου Φωκά το ακρωτήρι. Γιατί ήταν ένα μ' αυτό, με τον κάβο του, με τη θάλασσά του, με τα υγρά φύκια. 'Όταν πριν πολλά χρόνια αποφάσισαν να μείνουν εκεί το χειμώνα, για τους άλλους ανθρώπους του χωριού φαινόταν τότε αδιανότητο. Κι όμως έμειναν, κι έδεσαν την ψυχή τους με το θαλασσόδαρτο βράχο κι εκείνη έγινε πιστή συντρόφισσα στα κύματα και τα θαλασσοπούλια.

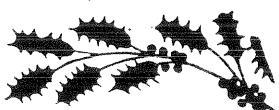
Η ζεστή παρουσία της, το χαμόγελό της, το ενδιαφέρον της για όλους θα μείνουν για πάντα χαραγμένα στη μνήμη μας. 'Ηταν μια ξεχωριστή γυναίκα, ένας φάρος που έσβησε στο ακρωτήρι του Αγίου Φωκά.

Ας είναι ελαφρό το χώμα που τη σκεπάζει.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΘΑΝΑΤΟΙ

- Παναγιώτης Αθηναίος
- Κωνσταντίνος Ι. Ιατρέλης
- Μυρσίνη Αρ. Γεωργαντή
- Παναγιώτης Παράκοιλας
- Κωνσταντίνος Θεοχ. Νικέλλης
- Μαρία Κ. Βάσσου
- Απόστολος Σαλβαράς
- Ιωάννης Ζούρος
- Σπύρος Λινάρδος
- Γραμματική Ζαχαριάδη
- Νικόλαος Καρέτας (εξαφανισθείς)
- Πουλουδιά Φωτεινού
- Χαράλαμπος Αθαγιάννης
- Δημήτριος Μουτσούρης
- Γιαννούλα Ε. Παράκοιλα
- Ευστρατία Ν. Κικιρή
- Σάββας Ε. Φρύσσας
- Μαρία Γ. Σγούρδου
- Εμμανουήλ Γεωργακής
- Ευστράτιος Καφαλούκος
- Νίκη Δουζένη
- Θεόδωρος Καπτανής
- Ιωάννης Κωστάκας

ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Η κ. Μαρίτσα Αϊβαλιώτου-Καπίρη στη μνήμη του πατέρα της Παναγιώτη Αϊβαλιώτη προσέφερε στο Σύλλογό μας 10.000 δραχμές.

ΕΚΕΙΝΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

Βαρύ και φέτος το κλίμα στο χωριό ύστερα από θλιβερά ακούσματα και το λυπητερό ήχο της καμπάνας. Έφυγαν τόσοι δικοί μας άνθρωποι, αγαπημένοι, πιστοί φίλοι του Πλάτανου, αληθινοί λάτρεις του. Πόσο ήταν αισθητή η απουσία τους το φετεινό καλοκαίρι... Έφυγαν από κοντά μας φίλοι και συγγενείς και βύθισαν στο πένθος πολλές οικογένειες. Οι περισσότεροι ξαφνικά και αναπάντεχα και κάθε άλλο παρά σε προχωρημένη ηλικία. Πολλές φορές αντήχησε στα σοκάκια του χωριού η πένθιμη μουσική. Μόνο η γριούλα που παλιότερα είχε κοσμήσει το εξώφυλλο του περιοδικού μας είχε διανύσει πάνω από έναν αιώνα ζωής.

Για όλους τους ας είναι η μνήμη παντοτινή και το χώμα που τους σκεπάζει ελαφρύ.

συνέχ. από σελ. 13

«σημερινά» πλακόστρωτα, σε όσα τουλάχιστον από αυτά σώθηκαν. Κι έδειξαν μία σελίδα της λεσβιακής ιστορίας που τραβά ίσια από το μακρινό χθες στο ... αύριο. Στο αύριο; Οι μαστόρι των λιθόστρωτων, λίγοι. Ο Αγιοπαρασκευώτης Χρήτος Βαζεβάνης, ο Βατουσιανός Βύρωνας Μιχαλακέλης, ο Ασωματιανός Θεμ. Καραφασούλης. Άλλοι; Ελάχιστοι. Με μικρή και ... πικρή εμπειρία, νέα παιδιά οι περισσότεροι που συμμετείχαν σε κάποιο από τα προγράμματα του ΟΑΕΔ παλιότερα και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου πρόσφατα.

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

- Ο Στυλιανός Γ. Νικέλλης μετά της Γιασημής Π. Γαβριήλ.
- Ο Στυλιανός Θεμιστοκλή Νικέλλη μετά της Ορσαλίας Βεργελέτου.
- Ο Στυλιανός Σπυρίδωνος Νικέλη μετά της Νίνας Γιαλούρη.
- Ο Αθανάσιος Δημητρακέλλης μετά της Μαρίνας Δ. Ταξείδη.
- Ο Κώστας Ι. Κωστάκης μετά της Μυρσίνης Δ. Παπαγιάννη.
- Ο Ιωάννης Νικέλλης μετά της Μυρσίνης Κουτσουραδή.
- Ο Κώστας Πλαναγιώτη Ποδηματής μετά της Ευαγγελίας Μουράτη.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

- Η Αθανασία σύζυγος Στυλιανού Πορτογλή γέννησε αγόρι.
- Η Κωνσταντίνα (Ντίνα) Γανώση-Καστρουνή γέννησε αγόρι.

ΓΑΜΟΙ

- Νίκος Τσαμουράς μετά της Ελένης Π. Κουνή.
- Γεώργιος Κ. Διαμαντής μετά της Βίκης Λουκέρη.
- Ιωάννης Χ' Ήλιας μετά της Ραφαέλας Δ. Τριανταφύλλου.
- Απόστολος Αποστολής μετά της Ανδρονίκης Κανάκη.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

- Το ζεύγος Ιωάννη Βογιατζή βάπτισε το αγοράκι του και το έβγαλε Νικόλαο.
- Το ζεύγος Κωνσταντίνου Τουλαδέλη βάπτισε το κοριτσάκι του και το έβγαλε Σταυρούλα.
- Το ζεύγος Ευστράτιου Αλβανού βάπτισε το κοριτσάκι του και το έβγαλε Ευστρατία.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του
 Συλλόγου Βρισαγωτών Λέσβου
 Εύχεται σε όλους
 Χαρούμενα Χριστούγεννα
 κι Ευτυχισμένος
 ο Καινούριος Χρόνος

ΒΙΒΑΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
«Σ Ο Λ Ω Ν»
Σόλωνος 116 - Αθήνα
Τηλ.: 36.10.366

ΘΕΟΛΟΓΟΣ ΝΙΚΕΛΗΣ
ΜΑΙΕΥΤΗΡ - ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ
ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΟΣ
Στουρνάρα 39 - Αθήνα
Τηλ.: 36.02.182

ΣΤΑΥΡΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ
ΨΗΣΤΑΡΙΑ
Λευκωσίας 40
Τηλ.: 86.26.566

ΙΩΑΝΝΗΣ ΝΙΚΕΛΗΣ
ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ - ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ
Στουρνάρα 39 - Αθήνα
Τηλ.: 36.02.665

ΨΑΡΟΤΑΒΕΡΝΑ «ΤΟ ΑΚΡΩΤΗΡΙ»
ΦΡΕΣΚΑ ΨΑΡΙΑ - ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΟΥΖΟΜΕΖΕΔΩΝ
ΔΙΠΛΑ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ
Δημητρίου και Θεοχάρη Αγγελέρου
ΑΠΟΣ ΦΩΚΑΣ ΤΗΛ.: 0252 61465

ΠΕΤΡΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ - ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ
Σόλωνος 125 - Αθήνα
Τηλ.: 36.33.385

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΞΥΛΙΝΩΝ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ
ΑΦΩΝ Θ. ΚΟΥΣΚΟΥ
Τηλ.: 99.14.411

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΝΣΤΑΣ
ΙΑΤΡΟΣ - ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ
Νάξου 10-12 - Κυψέλη
Τηλ.: 86.19.512

ΜΑΡΙΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ-ΓΕΩΡΓΑΚΗ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
ΙΚΤΙΝΟΥ 1 τηλ. (0251) 20355
ΜΥΤΙΛΗΝΗ

ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ - ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΟ
ΓΡΑΦΕΙΟ
Γ. ΤΣΑΤΣΟΣ - Ι. ΚΑΡΑΚΑΣΗΣ
• Οργάνωση - Επίβλεψη Επιχ/σεων
• Μηχανογραφική τήρηση βιβλίων όλων των κατηγοριών
• Φορολογικές δηλώσεις - Συμβιβασμοί
• Συστάσεις - Λύσεις Εταιρειών κ.λ.π.
ΘΗΣΕΩΣ 179 - ΚΑΛΛΙΘΕΑ -
ΤΗΛ.: 95.11.173 - 95.25.264

ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΑ-ΓΕΩΠΟΝΙΚΑ
«VORAVET»
Γ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ-Θ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ
Κτηνίατρος Γεωπόνος
ΛΕΩΦ. ΠΕΝΤΕΛΗΣ 47-ΒΡΙΛΗΣΣΙΑ

ΞΥΛΕΜΠΟΡΙΑ ΑΤΕΝΕ
14ο χιλ. ΑΘΗΝΩΝ ΛΑΜΙΑΣ
Τηλ.: 80.82.801 - 80.82.802

ΚΑΦΕ ΟΥΖΕΡΙ
«ΤΟ ΣΤΕΚΙ»
ΚΟΣΜΙΑ ΔΡΟΣΙΝΗ
ΤΗΛ.: 61307-ΑΦΜ 45651105
ΒΡΙΣΑ-ΛΕΣΒΟΥ

